

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

DIŞİŞLERİ KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

6'ncı Toplantı
15 Mayıs 2019 Çarşamba

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve trnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Volkan Bozkır'ın, 20 Şubat 2019 tarihli toplantıdan sonra Komisyonun yaptığı faaliyetlere ve bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Volkan Bozkır'ın, Rusya Federasyon Konseyinden gelen heyeti Komisyon olarak ağırlayacaklarına ilişkin açıklaması

3.- Komisyon Başkanı Volkan Bozkır'ın, Eskişehir Milletvekili Utku Çakırözer'in (2/1771) esas numaralı Kanun Teklifi'nin üzerinde yaptığı konuşmasındaki Komisyonunda yürütmenin temsiliyle ilgili ifadesine ilişkin açıklaması

4.- Komisyon Başkanı Volkan Bozkır'ın, İstanbul Milletvekili Yunus Emre'nin (2/1782) esas numaralı Kanun Teklifi üzerinde yaptığı konuşmasındaki Komisyonun bugünkü gündemindeki uluslararası anlaşmaların tümünün belli bir coğrafi alana yönelik olduğuyla ilgili ifadesine ilişkin açıklaması

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A)KANUN TEKLİFLERİ

1.- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ulusal Sürücü Belgelerinin/Sürüş Ehliyetlerinin Karşılıklı Olarak Tanınması ve Değişimi Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1771)

2.- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kırgız Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Bişkek Kırgız-Türk Dostluk Devlet Hastanesi Açılması, Ortak İşletilmesi ve Devri ile Kırgız Cumhuriyeti Vatandaşlarının Türkiye’de Tıp ve Tıpta Uzmanlık Eğitimi Almasına Dair Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1602)

3.- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Mali Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1368)

4.- Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Üye Devletleri Arasında Yatırımların Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma ile Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Üye Devletleri Arasında Yatırımların Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma’nın 9/7’nci Maddesinin Değiştirilmesine İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1782)

5.- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Lesoto Krallığı Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1537)

6.- Cumhuriyeti Hükümeti ile Nijerya Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticari ve Ekonomik İşbirliği Mutabakat Zaptının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1589)

7.- Türkiye Cumhuriyeti ile Bolivarcı Venezuela Cumhuriyeti Arasındaki Ticaretin Geliştirilmesi Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna ve Anlaşmanın Eklerine İlişkin Değişikliklerin Cumhurbaşkanıca Doğrudan Onaylanmasına Dair Yetki Verilmesine İlişkin Kanun Teklifi (2/1600)

8.- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Gine Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askeri Alanda Eğitim, Teknik ve Bilimsel İş Birliği Çerçeve Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1597)

9.- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Özbekistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askeri Eğitim Öğretim Alanında İşbirliği Protokolünün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1599)

10.- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Bangladeş Halk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askerî Eğitim ve Öğretim İş Birliği Anlaşmasına Dair 1 Numaralı Değişiklik Protokolünün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1601)

DIŞIŞLERİ KOMİSYONU
6'ncı Toplantı
15 Mayıs 2019 arŐamba

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Dışişleri Komisyonu saat 11.02'de açıldı.

Dışişleri Komisyonu Başkanı Volkan Bozkır,

20 Şubat 2019 tarihli toplantıdan sonra Komisyonun yaptığı faaliyetlere ve bugünkü gündemine,
Rusya Federasyon Konseyinden gelen heyeti Komisyon olarak ağırlayacaklarına,

Eskişehir Milletvekili Utku akıröz'er'in (2/1771) esas numaralı Kanun Teklifi'nin üzerinde yaptığı konuşmasındaki Komisyonunda yürütmenin temsiliyle ilgili ifadesine,

İstanbul Milletvekili Yunus Emre'nin (2/1782) esas numaralı Kanun Teklifi üzerinde yaptığı konuşmasındaki Komisyonun bugünkü gündemindeki uluslararası anlaşmaların tümünün belli bir coğrafi alana yönelik olduğuyla ilgili ifadesine,

İlişkin birer açıklama yaptı.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ulusal Sürücü Belgelerinin/Sürüş Ehliyetlerinin Karşılıklı Olarak Tanınması ve Değişimi Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1771),

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kırgız Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Bişkek Kırgız-Türk Dostluk Devlet Hastanesi Açılması, Ortak İŞletilmesi ve Devri ile Kırgız Cumhuriyeti Vatandaşlarının Türkiye'de Tıp ve Tıpta Uzmanlık EĞitimi Almasına Dair Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1602),

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Mali Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1368),

Ekonomik İŞbirliği Teşkilatı Üye Devletleri Arasında Yatırımların Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma ile Ekonomik İŞbirliği Teşkilatı Üye Devletleri Arasında Yatırımların Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma'nın 9/7'nci Maddesinin Değiştirilmesine İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1782),

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Lesoto Krallığı Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İŞbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1537),

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Nijerya Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticari ve Ekonomik İŞbirliği Mutabakat Zaptının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1589),

Türkiye Cumhuriyeti ile Bolivarcı Venezuela Cumhuriyeti Arasındaki Ticaretin Geliştirilmesi Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna ve Anlaşmanın Eklerine İlişkin Değişikliklerin Cumhurbaşkanınca Doğrudan Onaylanmasına Dair Yetki Verilmesine İlişkin Kanun Teklifi (2/1600),

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Gine Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askeri Alanda Eğitim, Teknik ve Bilimsel İş Birliği Çerçeve Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1597),

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Özbekistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askeri Eğitim Öğretim Alanında İşbirliği Protokolünün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1599),

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Bangladeş Halk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askeri Eğitim ve Öğretim İş Birliği Anlaşmasına Dair 1 Numaralı Değişiklik Protokolünün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1601),

Görüşmeleri tamamlanarak kabul edildi.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından 14.00'te toplantıya son verildi.

15 Mayıs 2019 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.02

BAŞKAN: Volkan BOZKIR (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ: Ahmet YILDIZ (Denizli)

SÖZCÜ: Sena Nur ÇELİK (Antalya)

KÂTİP: Ceyda BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir)

BAŞKAN – Toplantı yeter sayımız vardır.

Dışişleri Komisyonunun 27'nci Yasama Dönemi İkinci Yasama Yılı'nın 6'ncı toplantısını açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Volkan Bozkır'ın, 20 Şubat 2019 tarihli toplantıdan sonra Komisyonun yaptığı faaliyetlere ve bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

BAŞKAN – 20 Şubat 2019 tarihinde bundan önceki son toplantımızı gerçekleştirmiştik. Arzu ettiğimiz sayıda Dışişleri Komisyonu toplantısı ekim ayından bu yana yapamadık. Önce bütçe nedeniyle komisyon toplantılarına verilen ara, akabinde seçim kampanyası nedeniyle Meclisin normal çalışma düzeninde olmaması Dışişleri Komisyonumuzun da toplanamamasının nedeni oldu. Ancak bugün tekrar topluyoruz. Ekim ayından beri 7'nci toplantımızı gerçekleştireceğiz.

Şu ana kadar Dışişleri Komisyonuna 101 uluslararası anlaşma havale edildi. Dışişleri Komisyonunda bugün hariç 32 uluslararası anlaşma kabul edildi. Bugün gündemimizde olan anlaşmalar Komisyonumuzun takdirıyla kabul görürse 42 anlaşmayı kabul etmiş olacağız. Genel Kurulda da bunlardan 9'u görüşüldü ve kabul edildi. Şu anda Dışişleri Komisyonunda bugün hariç 59 anlaşma görüşülmek üzere bekliyor. Genel Kurulda da 23 anlaşma şu anda mevcut. Bugün kabul edilirse 10 anlaşma, Genel Kuruldaki anlaşma sayısı 33 olacak.

Onun dışında, Dışişleri Komisyonu olarak şubat ayından bu yana, öncelikle mart ayında Bükreş'te Avrupa Birliği Dışişleri ve Savunma Komisyon Başkanları toplantısına katıldım. Nisan ayında Finlandiya'da gerçekleştirilen Helsinki Policy Forum'daki toplantıda onur konuğu olarak konuşma yaptım. Çok önemli bir toplantıyı nisan başında gerçekleştirdik. Türkiye-Rusya-İran arasında devlet başkanları düzeyinde ve Dışişleri Bakanları düzeyinde bir üçlü iş birliği mekanizması var. Bunu bizim inisiyatifimizle Dışişleri Komisyonları seviyesine de aktarmayı arzu ediyorduk. Bu, uzun çabalar sonrasında gerçekleşti ve ilk toplantısını da Moskova'da Türkiye-Rusya-İran Dışişleri Komisyonları üçlü toplantısı şeklinde gerçekleştirdik. Bir ortak bildiri de yayımlandı bunun akabinde. Varılan mutabakat çerçevesinde kasım ayında bu üçlü Türkiye-Rusya-İran Dışişleri Komisyonları toplantısı Ankara'da yapılacak. Önümüzdeki yılın nisanında Tahran'da ve ondan sonra da Rusya'da olmak üzere bunu başlatıyoruz.

Dışişleri Komisyonu olarak Kore Cumhuriyeti'ne geçtiğimiz hafta zarfında bir ziyaret gerçekleştirdik. Dışişleri Komisyonunun Kore'ye gerçekleştirdiği ilk ziyaret oldu. Parlamenter diplomasi bakımından bu kadar yakın ilişkimiz olan Kore gibi bir ülkeye ilk defa bir ziyaret gerçekleştirilmesi, tabii, bizler için onur kaynağı olmakla birlikte, aslında bu temaslardaki bir anlamdaki eksikliğimizi de ortaya koyuyor. Bu nedenle bu tür toplantıların daha sık gerçekleştirilmesi arzusundayız. Bu dönem

zarfında, Şubat 20 ile bugün arasında Avustralya'nın Victoria eyaleti Meclis heyetini, Belçika Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanını, Romanya Parlamentosu Temsilciler Meclisi Avrupa İşleri Komisyon heyetini de ağırladık.

Haziran ayında Portekiz'e Komisyonumuzun bir resmî ziyaret gerçekleştirilmesi söz konusuydu ancak ortaya çıkan bir gelişme nedeniyle ben Başkanlık yetkimi kullanarak bu ziyareti iptal ettim. 1915 olaylarıyla ilgili olarak, biliyorsunuz, Portekiz Parlamentosunda tarihi tahrif eden ve siyasi nitelikli bir karar yayımlandı ve bu bildiriye Portekiz Dışişleri Komisyonundan 5 milletvekilinin sponsor olduğu bilgisi bana ulaştı ve ayrıca da Dışişleri Komisyon Başkanı... Ki Türkiye ziyaretinde son derece önemli görüşmeler gerçekleştirildi, çok üst düzeyde kabul sağlandı ve Türkiye ile Portekiz arasındaki ilişkilerde de son derece iyi bir hava varken Dışişleri Komisyonu Başkanının da orada bulunmasına rağmen buna karşı çıkmamış olduğu bilgisi bana ulaştıncaya bu ziyareti iptal ettim. Bir mektup yazarak "Önümüzdeki ekim ayında yeni Parlamento seçilip Dışişleri Komisyonu tekrar oluştuğunda, Türkiye'yle ilgili ortaya çıkacak yaklaşım ve tutuma göre bunu tekrar değerlendireceğiz." diyerek bu ziyareti iptal ettim.

Türkiye-Romanya-Polonya Parlamentoları Dışişleri Komisyonları toplantıları yapıyor. En son Romanya'da yapılmıştı, müteakip toplantı eylül ayında Varşova'da gerçekleştirilecek. Haziran ayının son haftasında da Hırvatistan'a Dışişleri Komisyonumuzun bir ziyareti söz konusu.

Ayrıca, ekim ayı veyahut kasım ayı zarfında da TÜRKPA üyesi ülkelerin parlamento dışişleri komisyonları toplantısını Ankara'da gerçekleştireceğiz.

Bu bilgileri Komisyon üyelerimizle paylaştıktan sonra şimdi gündeme geçiyorum.

Bugün 10 uluslararası anlaşmayı görüşmeyi planlıyoruz.

Gündemimizin ilk sırasında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'yle imzaladığımız Ulusal Sürücü Belgelerinin ve Sürüş Ehliyetlerinin Karşılıklı Olarak Tanınması ve Değişimi Anlaşması yer almaktadır.

Gündemimizin 2'nci sırasında ülkemiz ile Kırgız Cumhuriyeti Hükûmeti arasında imzalanan Bişkek Kırgız-Türk Dostluk Devlet Hastanesi Açılması, Ortak İşletilmesi ve Devri ile Kırgız Cumhuriyeti Vatandaşlarının Türkiye'de Tıp ve Tıpta Uzmanlık Eğitimi Almasına Dair Anlaşma yer almaktadır.

3'üncü olarak Mali Cumhuriyeti Hükûmetiyle imzalanan Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma'yı görüşmeyi planlıyoruz.

Gündemimizin 4'üncü sırasında Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Üye Devletleri Arasında Yatırımların Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma ile Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Üye Devletleri Arasında Yatırımların Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma'nın 9/7'nci Maddesinin Değiştirilmesine İlişkin Protokol bulunmaktadır.

5'inci olarak ülkemiz ile Lesoto Krallığı Hükûmeti arasında imzalanan Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması'nı görüşeceğiz.

6'ncı olarak Nijerya Federal Cumhuriyeti Hükûmetiyle imzalanan Ticari ve Ekonomik İşbirliği Mutabakat Zaptı'nı ele alacağız.

7'nci olarak ülkemiz ile Bolivarlı Venezuela Cumhuriyeti arasında imzalanan Ticaretin Geliştirilmesi Anlaşması'nı görüşmeyi planlıyoruz.

Gündemimizin 8'inci sırasında ülkemiz ile Gine Cumhuriyeti Hükûmeti arasında imzalanan Askeri Alanda Eğitim, Teknik ve Bilimsel İş Birliği Çerçeve Anlaşması'nı görüşeceğiz.

9'uncu olarak ülkemiz ile Özbekistan Cumhuriyeti Hükûmeti arasında imzalanan Askeri Eğitim Öğretim Alanında İşbirliği Protokolü'nün görüşülmesini planlıyoruz.

10'uncu sırada ülkemiz ile Bangladeş Halk Cumhuriyeti Hükümeti arasında imzalanan Askeri Eğitim ve Öğretim İş Birliği Anlaşmasına Dair 1 Numaralı Değişiklik Protokolü yer almaktadır.

2.- *Komisyon Başkanı Volkan Bozkır'ın, Rusya Federasyon Konseyinden gelen heyeti Komisyon olarak ağırlayacaklarına ilişkin açıklaması*

BAŞKAN – Toplantı gündemine geçmeden önce bir hususu daha bilgilerinize sunmak istiyorum. Bugün Rusya Parlamentosu Devlet Konseyi Başkanı ülkemizde misafir olacak ve Meclis Başkanımızın kendisiyle yapacağı görüşmeyi takiben Dışişleri Komisyonumuzla bir toplantı yapmayı arzu ettiler. Biz bu salonda saat altı buçukta Rusya Federasyonu Devlet Konseyi Başkanını ağırlayacağız. Bütün üyelerimize açıktır, teşrif ederseniz memnun olacağız. Devlet Konseyi, Rusya'da senato muadili olan en üst düzey kurumdur. Onun Başkanının Dışişleri Komisyonumuzla böyle bir toplantı gerçekleştirme arzusu önemlidir. Heyetin içinde Dışişleri Komisyonu Başkanı Konstantin Kosaşev de yer almaktadır. Ayrıca, bizim, Rusya'ya gerçekleştirdiğimiz ikili ziyaret ve üçlü toplantıya ev sahipliği yapan Devlet Konseyi Başkan Yardımcısı Umanov da heyette yer almaktadır.

Bilgilerinize sunuyorum. Teşrif ederseniz memnun olacağım.

Gündemin 1'inci maddesine geçiyoruz.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A)KANUN TEKLİFLERİ

1.- *Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ulusal Sürücü Belgelerinin/Sürüş Ehliyetlerinin Karşılıklı Olarak Tanınması ve Değişimi Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1771)*

BAŞKAN – Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ulusal Sürücü Belgelerinin/Sürüş Ehliyetlerinin Karşılıklı Olarak Tanınması ve Değişimi Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi.

(2/1771) esas numaralı Kanun Teklifi 21 Şubat 2019 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuştur. 29 Nisan 2019 tarihinde de Komisyonumuza havale edilmiştir.

İlk sözü Dışişleri Bakanlığımız temsilcisine veriyorum.

Büyükelçi, Genel Müdür Ahmet Rıza Demirer.

Buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI İKİLİ SİYASİ İŞLER GENEL MÜDÜRÜ BÜYÜKELÇİ AHMET RIZA DEMİRER – Sayın Başkanım, sayın milletvekillerim; saygılarımı sunarım.

Kıbrıs Türkünün haklı davasını her zaman olduğu gibi kararlılıkla desteklemeyi sürdürüyoruz. Çözüm sürecinde geline aşamada müzakerelerin başlaması için taraflar arasında ortak bir zemin, vizyon bulunmadığını görüyoruz. Türk tarafı olarak Kıbrıslı Türklerin siyasi eşitliğini ve güvenlik endişelerini karşılayan her çözüm modelini konuşmaya hazırız. Kapsamlı çözüm hedefinden bağımsız olarak Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin gelişerek güçlenmesi, ekonomik bakımdan sağlam bir yapıya kavuşması önceliklerimiz arasında bulunmaktadır.

2000'li yıllardan bu yana KKTC'ye yönelik mali yardımlar, ekonomik programlar çerçevesinde yürütülüyor. Bu çerçevede 2016-2018 yılları arasında ekonomik program kapsamında KKTC'ye yaklaşık 588 milyon ABD doları kaynak aktarıldı. 2019 yılı ekonomik programına dair çalışmalar son aşamaya geldi. Türkiye ve KKTC arasında dayanışmanın ve yakın iş birliğinin daha da güçlendirilmesi yönünde çalışmaya devam edeceğiz. KKTC Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanı Sayın Tolga Atakan'ın

23 Ocak 2019 tarihinde ülkemize gerçekleştirdiği ziyaret sırasında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ulusal Sürücü Belgelerinin/Sürüş Ehliyetlerinin Karşılıklı Olarak Tanınması ve Değişimi Anlaşması imzalandı. Söz konusu anlaşmayı Hükümetimiz adına İçişleri Bakanımız Sayın Süleyman Soylu imzaladı. Anlaşmanın KKTC tarafındaki onay süreci, Cumhuriyet Meclisi tarafından 26 Şubat 2019 tarihinde kabul edilen onay yasaasının 13 Mart 2019 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanmasıyla tamamlandı. Anlaşma, ülkemizde veya KKTC’de yasal olarak ikamet eden şahısların usulüne uygun olarak aldıkları sürücü belgelerinin her iki ülkede tanınmasını hedefliyor. Bu çerçevede, sürücü belgesi hamilleri ikamet ettikleri ülkenin mevzuatında belirtilen süre zarfında diğer ülkeden aldıkları sürücü belgesini geçici olarak kullanabileceklerdir. Geçici süre sonunda, anlaşmada belirlenen usullere uygun olarak, sürücü belgesi ikamet eden ülkenin sürücü belgesiyle değiştirilebilecektir. Anlaşma kapsamında sürücü belgelerinin tanınması ve/veya değişimi yasal ikamet şartına bağlı olup ülkemizde ve KKTC’de ikamet eden şahısların günlük yaşantılarını kolaylaştırması öngörülmüyor. Anlaşmanın yürürlüğe girişi iki ülke arasındaki yakın iş birliğinin vatandaşlara yansımaları bakımından önemli bir gelişme olacaktır.

Bu mülahazalar ışığında, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ulusal Sürücü Belgelerinin/Sürüş Ehliyetlerinin Karşılıklı Olarak Tanınması ve Değişimi Anlaşması’nın onaylanmasının uygun bulunmasını TBMM Dışişleri Komisyonunun takdirlerine saygılarımla arz ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

İçişleri Bakanlığımız Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürü Sayın Hüseyin Engin Sariibrahim. Buyurun.

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ HÜSEYİN ENGİN SARIİBRAHİM – Sayın Başkanım, saygıdeğer milletvekillerim; Dışişleri Komisyonumuzun Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ve Türkiye Cumhuriyeti arasında dostane ilişkilerinde iş birliğinin güçlendirilmesi, güvenliği artırmak ve kara yolu taşımacılığı işlerini geliştirmek amacıyla her iki ülke vatandaşlarının da motorlu araçlarını diğer ülkede kullanabilmelerini sağlamak amacıyla 23/1/2019 tarihinde sayın bakanların arasında bir anlaşma imzalanmıştır. Burada Saygıdeğer Büyükelçinin de ilettiği, ifade ettiği hususların üstüne ben teknik olarak hem sürücü belgelerinin iki tarafta kullanılabilmesini, kullanma süresi bittikten sonra “tebdil” dediğimiz değiştirme imkânının sağlanmasını, sürücü belgeleri açısından ortaya çıkabilecek kimlik veya geçerlilik durumunun da on-line bir portal üstünden kontrol edilmesi imkânının sağlanması durumunu ve burada üçüncü bir ülkeden alınan bir belgenin bu bağlamda bir anlamı olmayacağını ifade etmek istiyorum.

Anlaşmanın saygıdeğer Komisyonumuz tarafından uygun bulunmasını saygılarımla arz ediyorum efendim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Söz almak isteyen üyelerimiz varsa söz vermek istiyorum.

Sayın Çeviköz, buyurun.

AHMET ÜNAL ÇEVİKÖZ (İstanbul) – Sayın Başkan, çok teşekkür ederim.

Her şeyden önce, Dışişleri Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı ve Millî Savunma Bakanlığı yetkililerimizi de saygıyla selamlıyorum.

Bugün, sizin de belirttiğiniz gibi, önemli 10 anlaşmayı gözden geçireceğiz. İlk anlaşmanın Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'yle ilgili olması elbette önemli. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'yle ilgili ve Kıbrıs politikamızla ilgili olarak Sayın Büyükelçi Ahmet Rıza Demirer'in sözlerini dikkatle dinledim. Elbette Kıbrıs bizim için önemli bir millî davadır, bu konuda hiçbir görüş farklılığımız olmaması gerekir.

Son zamanlarda Kıbrıs'ta bazı gelişmeler oldu. Hükümet, biliyorsunuz, istifa etti. En kısa zamanda yeni hükümetin kurulmasını elbette diliyoruz ve önümüzdeki yıl da zannediyorum, mart ya da ilkbaharda Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Cumhurbaşkanlığı seçimleri olacak. Yani bütün bunlar aslında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne sahip çıkmamızı gerektiren önemli unsurlar.

Benim bu anlaşmayla ilgili olarak teknik bir sorum var. Gerek Dışişleri gerek İçişleri Bakanlığından bu konuda bir yanıt alabilirsem en azından içim ferahlayacak. Acaba trafiğin soldan olduğu başka hangi ülkelerle benzer anlaşma imzalamışız? Bu konuda eğer bir yanıt alırsak iyi olacak.

Tabii, Kıbrıs'la bu anlaşmanın imzalanmasıyla birlikte Türkiye'nin de yavaş yavaş trafiği soldan kullanmaya başlayacağı şeklinde bir hissiyat uyanmış. Sola kaymak için bir yerlerden başlamakta fayda vardır.

BAŞKAN – Tabii, trafik soldan olunca direksiyon sağdan oluyor Sayın Büyükelçim.

Buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI İKİLİ SİYASİ İŞLER GENEL MÜDÜRÜ BÜYÜKELÇİ AHMET RIZA DEMİRER – Müsaade ederseniz bu sorunuza bilahare yazılı olarak yanıt vermeyi tensiplerinize sunuyorum çünkü...

BAŞKAN – Komisyonumuza iletirseniz biz milletvekillerimize, Komisyon üyelerimize dağıtırız tabii. Eksik kalmayın, sol trafik olanları öğrenmemizde tam bilgi istiyoruz.

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ HÜSEYİN ENGİN SARIİBRAHİM – Sayın Başkanım, uygun görürseniz, ben şöyle, bildiğim kadarıyla bir bilgi aktarayım, tam olmayabilir.

BAŞKAN – Buyurun.

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ HÜSEYİN ENGİN SARIİBRAHİM – Biz, bu sürücü belgelerinin tebdil ve kullanılmasına ilişkin, Karayolu Trafik Güvenliği Konvansiyonu dediğimiz bir konvansiyona üyeyiz. Burada bizim 84 ülkeyle hem kullanma hem de tebdil etmeyle ilgili hukukumuz var. Bire bir protokolle, anlaşma yoluyla sadece 3 ülkeyle bugüne kadar kurduğumuz bir hukuk söz konusu, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti de bu anlamda 4'üncü ülke olacak. Bu 3 ülke de İspanya, Fas ve Tunus. Bu bağlamda ana rejimi belirleyen bir konvansiyon ve konvansiyonun ortaya koyduğu kurallar çerçevesinde işliyor. Orada da 84 ülke var efendim.

BAŞKAN – Söz almak isteyen?

Sayın Çakırözer, buyurun.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Sayın Başkan, çok teşekkür ederim.

Komisyon üyelerimizle toplantıda yeniden bir araya gelmek gerçekten memnuniyet verici.

Ben önce usul olarak bir şeyi gündeme getirmek istiyorum. Yanlış hatırlamıyorsam, bir önceki toplantımızda bizi yine benzer uluslararası anlaşmalar konusunda bakan yardımcısı bilgilendirmişti. Tabii ki ben Sayın Genel Müdürün ve diğer bakanlıklardan katılan değerli bürokratlarımızın bilgi, donanım, deneyimlerini asla sorgulamam ama yine de Dışişleri Komisyonunun bu tür konulardaki görüşmelerinde bakan olamıyorsa bakan yardımcısının gelmesi bizler için... Mesela, az önce Büyükelçi Sayın Çeviköz'ün sorduğu konuda yazılı yanıt verme ihtiyacı hissediyor Sayın Genel Müdür

çünkü muhtemelen onun ilgi alanında, şu andaki sorumluluk alanında olmadığı için. Ben hatırlıyorum, yanılmıyorsam bir önceki toplantıda bizimle birlikte olan Sayın Kaymakçı'yı Bakan Yardımcısı, çok da verimli olmuştu toplantı, birçok konuda doğrudan sorularımıza yanıt verme imkânı bulmuştu ve toplantı sırasında bilgilendirme imkânımız olmuştu çok teknik bazı ayrıntılar dışında. O yüzden eğer bir mânileri yoksa -yanılmıyorsam üç bakan yardımcımız var, bilmiyorum sayı arttı mı Dışişleri Bakanlığında- Dışişleri Komisyonu toplantılarına bence bakan yardımcısı... Keşke Sayın Bakan gelse, daha iyi olur, hem birçok konuyu ilk elden dinleme, karşılıklı değerlendirme fırsatımız olur. Ama üç bakan yardımcısından birisinin burada olması çok isabetli olur diye düşünüyorum.

İkincisi, ben...

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARİ (Devam)

3.- *Komisyon Başkanı Volkan Bozkır'ın, Eskişehir Milletvekili Utku Çakırözer'in (2/1771) esas numaralı Kanun Teklifi'nin üzerinde yaptığı konuşmasındaki Komisyonunda yürütmenin temsiliyle ilgili ifadesine ilişkin açıklaması*

BAŞKAN – İzin verirseniz hemen bu konuda bir gelişmeyi aktarayım.

Ben Dışişleri Komisyon Başkanı olduktan sonra ısrarla kurumlarımızın en az müsteşar yardımcısı düzeyinde temsil edilmesini arzu ettim ve bunu kararlılıkla da uyguladım. Birçok bakanlık buna uymama temayülüne girdiğinde de onların uluslararası sözleşmelerini gündeme almadım. Bir bakanlığın 36 sözleşmesi müsteşar yardımcısı düzeyine çıkarılana kadar buradan geçmedi fakat yeni sistemimizde müsteşar yardımcılar yok biliyorsunuz. O nedenle genel müdürler fiilen, bir anlamda, müsteşar yardımcısı görevini üstlenmiş durumdalar. O mülahazayla Dışişleri Bakanlığımızdan ikinci kez genel müdür katılıyor. Daha önceki bir toplantımıza da Genel Müdür Ömer Gücük katılmıştı, ona itiraz etmedim ancak üç bakan yardımcısının mazeretleri var. Yavuz Selim Kıran katılacaktı, bir şehit cenazesinde görevlendirildi. Haklı bir mazeret olduğu için bunu uygun gördüm. Sedat Bey çok önemli bir başka görüşme nedeniyle aramıza katılamadı. Faruk Bey de yurt dışında olduğu için katılamadı. Buna çok dikkat ediyoruz. Haklısınız ama bu yeni yapılanma içinde de genel müdürleri ben müsteşar yardımcısı olarak telakki ettim. Siz de uygun bulursanız bu şekilde devam edelim. Ama ısrar edeceğiz, bakan yardımcısı burada olduğu zaman muhakkak gelmesinde ısrar edeceğiz.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A)KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- *Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ulusal Sürücü Belgelerinin/Sürüş Ehliyetlerinin Karşılıklı Olarak Tanınması ve Değişimi Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1771) (Devam)*

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Teşekkür ederim bilgilendirdiğiniz için ama benim buradaki talebim protokoller bir talep değil, daha ziyade tartışmanın içeriğinin zengin olması ve karşılıklı tatmin edici bir diyalog kurulabilmesi için.

İkincisi de ben dün Büyükelçi Sayın Çeviköz'ün sosyal medya paylaşımıyla öğrendim Emekli Büyükelçi eski Dışişleri Müsteşarımız Sayın Korkmaz Haktanır'ın vefatını. Ben kendisini bir diplomasi muhabiri olarak tanımıştım, acemi bir muhabir olarak. Gerçekten, her zaman anlayışla, nezaketle dış politikanın kamuoyu tarafından bilinmesi için çaba gösteren biriydi, ben o yönünü biliyorum ama sizler, tabii ki Dışişleri Bakanlığında onunla mesai arkadaşlığı yapan kişiler daha yakından tanıyoruzuzdur. Çok değerli bir diplomatımızdı. Kaybından dolayı duyduğum üzüntüyü burada ifade etmek, kayda geçirmek isterim.

Anlaşma konusunda aslında Sayın Çeviköz'ün vurgu yaptığı konuyu ben önemli buluyorum. Sayın İçişleri Bakanlığı yetkilimiz 3 ülkeyle yapılan anlaşmadan bahsetti. Benim bildiğim 3 üç ülkede de bizim gibi trafik var yani işte sağ mı, sol mu, ne diyeceğiz ona bilmiyorum, işte yolun solu, direksiyonun sağ ya da... Ama bence aynı şey değil. Bunun benzeri olan bir ülke İngiltere, değil mi? Diğerlerini bilmiyorum. Şöyle: Belki ne fark eder diye düşünebilirsiniz ama mesela ben KKTC'ye gittiğimde hiçbir zaman araba kiralayıp kullanmaya cesaret edemem. Reflekslerimiz o kadar kendi ülkemizin kurallarına göre şey ki yani trafik kazası yapma olasılığımız çok yüksek. Aynı şekilde KKTC'den gelen bir kardeşimizin, bir misafirin de Türkiye'de kullanmaya kalkması çok büyük kazalara yol açabilir. O yüzden, ben bunun bu kadar "Orada olan, orada kabul edilmiş belge bizde de kabul edilsin; bizdeki orada da kabul edilsin." noktası kadar basit bir şey olmayacağı kanaatindeyim. Biliyorsunuz, trafik hepimizin kendimizi bildik bileli bu ülkenin en büyük belalarından biridir, belki en fazla canı biz bazı yıllar terörden daha fazla trafikte kaybediyoruz. O yüzden bunu böyle bir basit, bir belgenin iki ülkede, diğer ülkede de tanınması noktasında görmemekte fayda var. İnşallah, kayda, tutanaklara giren bu ifadelerim bir yıl, iki yıl, beş yıl sonra Türkiye'ye gelen KKTC'liler, KKTC'ye giden Türkiyelilerin yaptığı trafik kazalarındaki sayıların artışı noktasında aklımıza gelmesin diyerek ben böyle bir uyarı, ikaz... Çünkü anlaşmanın teknik detaylarını bilme noktasında değiliz ama bu konu önemlidir. Ve işte, Fas'tır, Tunus'tur, benzeri verilen İspanya'dır, hepsinde trafik bizimki gibi akmakta, KKTC'de ise İngiltere ve Sayın Haluk Koç Seyşeller mi dediniz...

AHMET HALUK KOÇ (Ankara) – Hindistan.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Yani bu hakikaten önemli bir konudur. Umarım can kayıplarına, yaralanmalara neden olmasın diyerek temennimle bitireyim.

BAŞKAN – Sayın İçişleri Bakanlığı temsilcisine sormak istiyorum. Bir İngiliz turisti Türkiye'ye geldiğinde araba kiralamak isterse ehliyeti geçerli kabul ediliyor mu?

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ HÜSEYİN ENGİN SARIİBRAHİM – Evet efendim. Belki az evvel tam ifade edemedim. Karayolu Trafik İnceleme ve Denetim Kurumu'na taraf olan ülkeler -İngiltere de bu konvansiyona taraf- ta ki 1968'den beri konvansiyonun belirlediği belli kurallar çerçevesinde ehliyetini kullanabiliyor, süreli olarak kullanabiliyor. Bu protokolün, anlaşmanın yapıldığı ülkelerdeki genel durum şuradan kaynaklanıyor: Bu "tebdil etme" dediğimiz, "ehliyeti değiştirme" dediğimiz konunun sınava ilişkin unsurlarını kaldırmak gibi ekstra kolaylıklar. Bizim Kıbrıs'la yapma gerekçemiz de en temelde bu.

BAŞKAN – Yani şunu anlıyorum: İngiltere, Hindistan veyahut trafiği soldan olan herhangi bir ülkenin vatandaşı Türkiye'ye geldiğinde araba kiralamak istediğinde orada elde ettiği ehliyet bizim bakımımızdan geçerli.

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ HÜSEYİN ENGİN SARIİBRAHİM – Geçerli.

BAŞKAN – Bir Türk vatandaşı da İngiltere'ye, Hindistan'a gittiğinde Türk ehliyetiyle orada sol trafikte kullanabiliyor.

NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ HÜSEYİN ENGİN SARIİBRAHİM – Belli bir süre kullanabiliyor, ondan sonra tebdil etmesi gerekiyor.

BAŞKAN – Dolayısıyla aslında Sayın Çakırözer'in dile getirdiği tehlike onlar bakımından da varit. Buradaki tek farklılık, anladığım kadarıyla, KKTC'nin, tanınmıyor olmasının getirdiği, konvansiyona üye olamama sıkıntısı var. Onun ötesinde de daimî nitelikte bir imkân tanınmıyor. KKTC vatandaşlarına bu hakkı da versek iyi olabilir diye düşünüyorum bu perspektiften bakınca.

AHMET YILDIZ (Denizli) – Yasal ikameti olduğu takdirde...

BAŞKAN – Yasal ikameti olduğu takdirde, evet.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin maddelerini okutuyorum:

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ ARASINDA ULUSAL SÜRÜCÜ BELGELERİNİN/SÜRÜŞ EHLİYETLERİNİN
KARŞILIKLI OLARAK TANINMASI VE DEĞİŞİMİ ANLAŞMASININ
ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- (1) 23 Ocak 2019 tarihinde Ankara’da imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ulusal Sürücü Belgelerinin/Sürüş Ehliyetlerinin Karşılıklı Olarak Tanınması ve Değişimi Anlaşması”nın onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

(2/1771) esas numaralı Kanun Teklifi’nin Komisyon Raporu hakkında Kocaeli Milletvekili Radiye Sezer Katırcıoğlu, Bursa Milletvekili Atilla Ödünç, İstanbul Milletvekili Ahmet Hamdi Çamlı ve İzmir Milletvekili Ceyda Bölünmez Çankırı’nın özel sözcüler olarak atanmasını teklif ederim.

Volkan Bozkır

İstanbul

Dışişleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyon raporuna muhalefet şerhi koymak isteyen üyelerimiz varsa KKTC’yle imzalanan anlaşmanın ivedilikle Genel Kurulda görüşülebilmesini teminen bugün saat 14.00’e kadar muhalefet şerhlerini Komisyonumuza iletmelerini rica ediyorum. Diğer anlaşmalar için 17 Mayıs Cuma günü saat 17.00’ye kadar muhalefet şerhi süresini takdir ettik.

İçişleri Bakanlığımızı temsilcisine teşekkür ediyoruz katkılarından dolayı.

Gündemin 2’nci maddesine geçiyoruz.

2- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kırgız Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Bişkek Kırgız-Türk Dostluk Devlet Hastanesi Açılması, Ortak İşletilmesi ve Devri ile Kırgız Cumhuriyeti Vatandaşlarının Türkiye’de Tıp ve Tıpta Uzmanlık Eğitimi Almasına Dair Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1602)

BAŞKAN – Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım’ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kırgız Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Bışkek Kırgız-Türk Dostluk Devlet Hastanesi Açılması, Ortak İşletilmesi ve Devri ile Kırgız Cumhuriyeti Vatandaşlarının Türkiye’de Tıp ve Tıpta Uzmanlık Eğitimi Almasına Dair Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi.

(2/1602) esas numaralı Kanun Teklifi 14 Şubat 2019 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuştur. 27 Mart 2019 tarihinde de Komisyonumuza havale edilmiştir.

İlk sözü Dışışleri Bakanlığı temsilcisine veriyorum.

Büyükelçi Demire, buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI İKİLİ SİYASİ İŞLER GENEL MÜDÜRÜ BÜYÜKELÇİ AHMET RIZA DEMİRER – Sayın Başkanım, teşekkür ederim.

Türkiye, bağımsızlığından bu yana Kırgızistan’ın her alanda yanında yer almış ve maddi ve manevi desteğini hiçbir zaman esirgememiştir. Bu desteğin önümüzdeki dönemde de sürdürülmesi öngörülüyor. Bu çerçevede iki ülke arasındaki tarihî köklere sahip ilişkileri her alanda geliştirerek stratejik ortaklık düzeyine yükselttik. Yüksek Düzeyli Stratejik İş Birliği Konseyi, Ortak Stratejik Planlama Grubu ve Karma Ekonomik Komisyon toplantıları iki ülke ilişkilerinin kurumsal bir yapıda sürdürülmesine imkân tanıyor. 2018 yılı itibarıyla iki ülke arasındaki ticaret hacmimiz 377 milyon ABD doları, ihracat 47 milyon ABD doları, ithalat 4 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. İkili ticaret hacmimizin 1 milyar ABD dolarına çıkartılması hedefi en üst düzeyde karşılıklı tespit edildi. Merkez Bankamızın verilerine göre Kırgızistan’daki Türk yatırımları 304 milyon ABD doları, ülkemizdeki Kırgızistan yatırımları ise yaklaşık 24 milyon ABD doları tutarındadır.

Kırgızistan’la ilişkilerimiz 15 Temmuz darbe girişiminin ardından hasar görmüştü. Cumhurbaşkanı Ceenbekov’un Kasım 2017’de göreve gelmesinin akabinde ise ilişkilerimizin tekrar canlanması mümkün oldu. Bu itibarla Kırgız makamlarının son dönemlerde FETÖ’yle mücadele kapsamında bazı adımlar atmaya başladıklarını görüyoruz. Bu yapının Kırgızistan için de bir güvenlik tehdidi oluşturduğu hususu Kırgız dostlarımıza her vesileyle izah ediliyor.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kırgız Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Bışkek Kırgız-Türk Dostluk Devlet Hastanesi Açılması, Ortak İşletilmesi ve Devri ile Kırgız Cumhuriyeti Vatandaşlarının Türkiye’de Tıp ve Tıpta Uzmanlık Eğitimi Almasına Dair Anlaşma 1 Eylül 2018 tarihinde Dördüncü Yüksek Düzeyli Stratejik Konsey Toplantısı vesilesiyle Bışkek’te imzalandı. Anılan anlaşma 3 Haziran 2014 tarihinde imzalanan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kırgız Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Sağlık ve Tıp Alanlarında İşbirliğine Dair Anlaşma’ya dayanarak sağlık ve tıp alanında iş birliğini geliştirmek için akdedildi.

TİKA tarafından yapımı tamamlanan Bışkek Dostluk Hastanesi, Türk ve Kırgız Sağlık Bakanlıklarınca ortak işletilecek. 72 yatak kapasiteli hastanenin 2019 yılında açılışının yapılması öngörülüyor. Hastane bir Türk firmasınınca 7 milyon ABD dolarına inşa edildi. Bunun yanında, tıbbi cihazlar, tefrişat ve mobilya malzemeleri de dâhil olmak üzere toplamda yaklaşık 12 milyon ABD dolarına mal oldu. Dostluk Hastanesinin faaliyete geçmesiyle ülkenin gerçekten ihtiyaç duyduğu sağlık alanında aramızdaki kardeşlik ilişkilerimize de yakışan bir adım atılmış olacak. Anılan hastanenin açılması, müşterek yönetilmesi ve devredilmesine ilişkin yasa tasarısı Kırgız Jogorku Keneş Genel Kurulunda onaylanmıştır.

Arz ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sağlık Bakanlığımız AB ve Dış İlişkiler Genel Müdürü Sayın Selami Kılıç.

Buyurun.

SAĞLIK BAKANLIĞI AVRUPA BİRLİĞİ VE DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRÜ SELAMİ KILIÇ – Sayın Başkanım, değerli Komisyon üyeleri; öncelikle şahsım ve Bakanlığım adına hepinize saygılarımı sunuyorum.

Sayın Büyükelçi Genel Müdürümüzün iletmış olduğu hususlara benim ekleyeceğim herhangi bir husus yok. Herhangi bir sorunuz olursa cevaplarım, hazırım.

Saygılarımla. Arz ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Söz almak isteyen üyelerimiz varsa...

Sayın Koç, buyurun.

AHMET HALUK KOÇ (Ankara) – Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Ben bu konuya geçmeden önce, daha önceki toplantıda Sayın Büyükelçi Faruk Kaymakçı'ya yönelttiğimiz bir soruya verilen yazılı yanıt var. Bütün üyelere dağıtıldı. Bu, İslam İşbirliği Teşkilatı nezdinde Türkçenin de tıpkı İngilizce, Fransızca, Arapça gibi resmî diller statüsüne geçip geçmemesi konusunda Bakanlığın bir çalışması, girişimi olup olmadığı konusuna dönüktü. Bu, basımında da bazı noktalarda ilgisini çekmişti o toplantıdan sonra.

Şimdi, verilen bir cevap var, bu cevapta beni tabii üzen bir bölüm var, bunu paylaşmak istedim: “Burada İslam İşbirliği Teşkilatının resmî dilleri arasına Türkçenin de dâhil edilmesi yönündeki talebimizin Arap ülkelerinin direnişiyle karşılaşması tahmin edilebilecek bir husustur.” Yani burada hem Arap ülkeleriyle geleneksel bir yakınlık zemini her zaman söylenegelmektedir hem de böylesi, bir tek İslam ülkelerini ilgilendiren bir platformda dahi Arap ülkelerinin Türkiye'ye karşı hasmane tutumu bir ön tavır olarak algılanabilmektedir. Bu, üzerinde ciddiyetle durulması gereken bir tablodur. Bu, resmî bir yanittir. Resmî yanıtta bunun ifade edilmesi bir ikrardır. O zaman, Türkiye'nin dış politikasında Arap ülkelerine yönelik tehdit unsuru mu var? Bu Arap ülkelerinin -bizden gelebilecek olan veya işte buradaki konu Türkçe- böyle bir talebe karşı, Türkiye'ye baştan ön yargılı bir tavır sergileyecekleri hususu resmî bir görüş olarak alınıyor. Burada ülke olarak bence Arap ülkeleri politikamızı da diğer politikalar gibi çok ciddi bir şekilde ele almak durumundayız. Bu cümleden yola çıkarak söylüyorum çünkü bozulma tek bir alanda değil. Bunu bir muhalefet milletvekili olarak söylüyorum, bunu siyasi partiler yarışmasına konu olabilecek bir tez olarak ileri sürmüyorum; bunu hepimizin ortak vatani, gözümüzün, canımızın titrediği bu ülkenin dış politika alanında şu ana kadar attığı yanlış adımlar varsa tartışılabilmesi, düzeltilebilmesi adına ifade etmek istiyorum. Gerçekten üzerinde düşünülmesi gereken... Bilmiyorum, sizi incitti mi, incitmedi mi o kelime, o cümle? Bakarsanız, Arap ülkelerinin direnişiyle karşılaşabileceğinin ön kabulü. Bu çok acıdır. Onun için Türkiye'nin gerek Irak gerek İran gerek Suriye gerek Mısır gerekse inanç eksenleri dışında, alt inanç grupları eksenleri dışında Arap ülkeleriyle sürdürdüğü politikanın cidden ülkemizin millî menfaatlerine uygun şekilde yeniden değerlendirilmesi ve bir yerde bir şekilde bir toparlama sağlanacaksa bunun da bir millî birlik etrafında... Herhâlde en üstteki yetkili Sayın Cumhurbaşkanının “Türkiye ittifakı” olarak dile getirdiği tespit mevcut İstanbul seçimlerinin yenilenmesine yönelik birtakım beklentiler değil, bu olsa gerektir diye anlamak istiyorum. Çünkü işte Türkiye ittifakı bu, böyle olmalı. Yani burada ne demek “Arap ülkelerinin direnişiyle karşılaşacağız.” ön algısı? Ne yaptık biz? Böyle bir ön yargıyla karşılaşacağımız ön kabulümüz. O zaman bunu sadece Arap ülkelerinin bulunduğu, bir tek İslam ülkelerinin bulunduğu platformlardan dışarıya çıkartalım. Bütün Avrupa, Akdeniz asamblelerinde, Birleşmiş Milletler Genel

Kurulunda yani tüm boyutlara taşımamız lazım. Çok acı bir tablo bu. Bu hususta bir ortak duyarlılık oluşabilmesi için bir milletvekili olarak -partimin adının önemi yok- duyarlılığımı ifade etmek istedim müsaadelerinizle.

Çok teşekkür ediyorum.

Söz konusu anlaşmaya gelince, 27'nci Dönemde de Nijer ve Filistin'le imzalanmış ve Cumhuriyet Halk Partisinin o dönemde de muhalefet şerhi koyduğu benzer anlaşmalar var. Burada "TİKA'nın -belirtiler sayın bürokratlar- 72 yataklı hastanenin işletimi iki ülkenin Sağlık Bakanlıkları tarafından üç yıl boyunca ortak olarak yürütüldükten sonra Kırgız makamlarına devredilecek. Devirden sonra da üç yıl boyunca Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı koordinasyon, gözlem faaliyeti yapacak ve bir de 20 kadar Kırgız doktor da Türkiye'de uzmanlık eğitimi alacaklar." şeklinde.

Şimdi, daha önce, geçen dönemde -bizim muhalefet şerhi koyduğumuz- Nijer ve Filistin'le yapılan anlaşmalarda şu cümle yer alıyordu: "Türkiye'de uygulanan Sağlıkta Dönüşüm Programı'nın uygun bileşenlerinin aktarılması." Çok başarılı bir program uyguladık biz sağlıkta, bütün ülke bileşenlerinin halkımızın sağlığa eşit ve sağlık ihtiyacı olduğu zaman ücretsiz ona ulaşabileceği her türlü sağlık politikasını devreye soktuk ve bunu bir dönüşüm olarak adlandırdık ve bunu oraya aktaracağız şeklindeydi. Fakat burada herhâlde eleştirilerden sonra veya başarısızlığın bir şekilde ön kabulü "Kırgız kamu sağlık kurumlarının yönetiminde ve finansmanında yeni prensip ve programların aktarılması amacı" diye değiştiriliyor.

Yani özet: Daha önceki anlaşmalarda "Türkiye'de uygulanan Sağlıkta Dönüşüm Programı'nın uygun bileşenlerinin aktarılması" ifadesi yerine -uygun olabilecek, aktarılacak hiçbir şey kalmadı, o anlaşılıyor- bu arada "Kırgız kamu sağlık kurumlarının yönetiminde ve finansmanında yeni prensip ve programların aktarılması..." Bunu da bir ikrar olarak değerlendirmek istiyorum.

5'inci maddede tarafların hak ve yükümlülükleri var. Burada benzer anlaşmalarda, Kırgızistan'daki hastanelerin farklı alanlardaki hizmet alımları Türk tarafınca yönetilecek, yürütülecek. Burada birinci, ikinci ve alt bölümlerde bunlar yer alıyor. Belirtilen üç yıllık ortak işletme maliyeti 19 milyon Amerika Birleşik Devletleri doları, hastaneyi TİKA'nın yaptığı yazılı. Türkiye'nin bu hastanenin yapımı için harcadığı gerçek, reel rakam ne kadardır sayın bürokratlar?

Bir başka konu: Bu 7'nci maddenin dördüncü fıkrası uyarınca mal ve hizmet alımları satın alma prosedürlerini belirleyecek olan bir komite kuruluyor, İdari ve Mali İşler Komitesi. Burada, 5 kişilik komitede başhekim var, idari ve mali işler müdürü, TİKA Bışkek koordinatörü; bunların hepsi Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı. Yani böyle bir ayrıcalık burada ortaya konmuş.

Son olarak Sayın Büyükelçinin takdiminde belirttiği, Kırgız Cumhuriyeti'nin FETÖ terör örgütüne dönük korumacı tavrının devam ettiğini diplomatik üzüntü içeren kelimelerle ifade etmesi, ki son, Sayın Büyükelçimizin, Kırgızistan'da verilen bir iftarda, o ülkedeki bu örgütün elebaşlarının orada resmî davetli olarak bulunmasına gösterdiği tepkiyle iftar programını terk ettiğini hepimiz gördük.

Kırgızistan bir Kore değil, Kırgızistan bir Japonya da değil. Amerika Birleşik Devletleri'ne doğrudan bağlı, dış politikasını Amerika Birleşik Devletleri ekseninde yürüten, oranın dışına çıkması muhtemel dışı, kabul edilebilecek bir ülke değil. Kırgızistan bir Türkî Cumhuriyet, bağımsız devletler topluluğunun bir üyesi, eski Sovyetler Birliği'nin bir üyesi.

Şimdi, Kırgızistan'la bizim yakınlığımız var, zaman zaman inişler çıkışlar gösteriyor fakat şöyle: Buradan da ilk başta yaptığım, bu Arap ülkelerinin Türkçe teklifi karşısındaki dirençlerinin ön kabulü olarak alınması gibi... Yani biz bu insanları, bu örgütleri oraya empoze ettik zamanında. Diyeceksiniz "Bunlar çok tartışıldı." Burada, Türkiye daha net bir öz eleştiri yapmadı Sayın Başkanım. Yani devletin

her kademesi, Kırgızistan ve benzeri ülkelerle olan her türlü ilişkimizde bu insanları devlet olarak biz refere ettik oraya. Hastanesine refere ettik, dış politikasına refere ettik, militer, askerî yapılanmasına, Emniyet teşkilatı yapılanmasına refere ettik, eğitim kurumlarında refere ettik ve şimdi, biz, 15 Temmuz sonrası birdenbire, gece gündüz farkı gibi, refere ettiğimiz bu kadroları “Bunlar sizin için de güvenlik unsuru oluşturuyor, aman dikkat.” dediğiniz zaman, herhâlde bunları inandırmakta daha epey bir zaman kaybedeceğimiz gibi gözüküyor.

Önümüzde dünyadaki bütün haritaya baktığımız zaman, sadece Kırgızistan’da değil, birçok ülkede buna benzer özel, münhasır koruma alanları oluşturduklarını görüyoruz ve şimdi, biz, Türkiye, sağlık alanında bu kadar büyük, epey bir yatırım yapıyor, bir katkı sağlıyor -bir kardeş cumhuriyettir, şudur, budur- ama en haklı olduğumuz davada dahi inandırıcılığımızı Kırgızistan’a kabul ettiremiyoruz. Burada da bilemiyorum, bu tür anlaşmalar boyutunda birtakım başka adımlar da diplomatik olarak atılabilir mi? Bunu da dile getirmek istedim.

Muhalefet şerhimizde ilişkili olan bölümü de zamanı içerisinde teslim edeceğiz.

Vaktinizi aldım, çok teşekkür ediyorum, arkadaşlarımıza da başarılar diliyorum. Sağ olun.

BAŞKAN – Sayın Yıldız, buyurun.

AHMET YILDIZ (Denizli) – Teşekkürler Sayın Başkanım.

Sayın Koç hakikaten çok önemli konulara değindi, hem bu anlaşma konusu hem de Türkçenin İslam İşbirliği Teşkilatında resmî dil olması konusu. Ben biraz içinden geldiğim için katkımı yapmak istedim Komisyonca.

Şimdi, tabii, ben vaktiyle Cidde’de İslam İşbirliği Teşkilatında başkonsolos sıfatıyla Türkiye’yi temsil etmişim. Benim bulunduğum dönemde de o zaman bir şart değişikliği yapılmıştı, şartta kapsamlı bir değişiklik yani örgütün tüzüğünde. Şimdi, notta yazdığı gibi, gerçekten de her maddede konsensüs gerekiyor yani bir üye itirazıyla herhangi bir değişikliği engelleyebiliyor. Eğer gerçekten itiraz ederse, itirazında direnirse o değişiklik geçmiyor. Muhtemelen Bakanlığın notunda anlatılmak istenen bu.

Arap ülkelerinin tepkisi konusunu ben şöyle anlıyorum: Bu biraz da konjonktürel yani Arapların Türkiye düşmanlığı değil de bazı Arap ülkeleriyle sorunlarımız. Maalesef, biz bunu Güvenlik Konseyi seçiminde yaşadık. Orada da bazı Arap ülkelerinin karşı oy vermesi, diğer adaya oy vermesi ve aleyhimizde lobi yapması... Maalesef, bazı Arap ülkelerinin ilişkilerin durumuyla ilgili zaman zaman orantısız tepkileri olabiliyor. Ama bunu gündemden düşürmemek lazım, bu dönem böyle diye, bu olmayacak diye bakmamak lazım, müsait şartlar oluştuğunda bunu gündeme getirmek lazım. Özellikle, diğer Türk cumhuriyetleri de örgüte üye olduktan sonra, daha önce gündeme getirmemiz gerekirdi belki. Önceki şart değişikliğinde, 2008’de gündeme getirilseydi, ben orada memnuniyetle savunurdum ama bundan sonra da uygun bir ortamda bunu hakikaten gündeme getirmek gerekir. Ama şu anda hakikaten ciddi itirazla karşılaşabileceğini -tepkisel bir itirazla yani bunun bir düşmanlık boyutunda değil de- ben de tahmin ediyorum.

İkinci konu, bu Kırgızistan’la anlaşma. Sayın Başkanım, değerli arkadaşlar; biz bir Özbekistan örneği yaşadık ilişkilerimizin en sıkı olması gereken dönemde yani Özbekistan’ın bağımsızlığının pekiştirilmesi gereken dönemde. Maalesef, yirmi yılı aşkın bir süre bana göre gereksiz bir gerginlik yaşadık ve birlikte yapmamız gereken birçok şey gecikti. Şimdi, bunun Kırgızistan’da tekrarlanmamasını dilerim. Bizim çok sağduyulu olmamız lazım. Kırgızistan’la ilişkilerimiz son dört yıla kadar Almazbek Atambayev döneminde dahi çok iyiydi liderlikler seviyesinde, kurumlar seviyesinde. Bu FETÖ nedeniyle yaşanan bozulma da yeni cumhurbaşkanıyla beraber yavaş yavaş telafi ediliyor zaten, yani o konudaki tutumu da gittikçe düzeliyor. TİKA’nın bu projesini ben bir ilaç gibi görüyorum bu

dönemde. Yani Kırgızistan’la pozitif gündemi iletirmek bakımından hakikaten zamanında bitirilmiş ve hizmete girmesi gereken bir proje. Teknik konularını tabii Sayın Hocam Haluk Bey doktor olduğu için onlar kadar bilemem, varsa da uygulamada tabii ki sakıncalı olan kısımları düzeltmek lazımdır diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Çamlı, buyurun.

AHMET HAMDİ ÇAMLI (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Koç’un dikkat çektiği husus benim de dikkatimi çekmişti, hatta işaretlemiştim. Ben de böyle bir şeyin yakışsız olduğunu düşünüyorum. Efendim, ön kabulde orada, İslam dünyasında çok önemli bir yer tutan yani bundan beş yüz altı yüz sene geriye doğru da bir bakışla bakarsan çok ciddi siyasi, idari manada çok önemli bir yer tutan Türkiye’nin, Türkçenin orada ön kabulde teklif edilmemesini ben de yadırgıyorum. Bunu arkadaşlar nasıl yazdılar bilmiyorum. Bunu izah ederler artık. Fakat oradan yola çıkarak Türkiye’nin İslam dünyasıyla şu anki durumunu değerlendirmesini ben çok hoş, çok doğru karşıladım. İslam dünyasına bir hafta on günlük bir turistik ziyarette oradaki durumu görebiliriz, görebilirler yani oradaki insanların Türkiye’ye bakışını, değerlendirmelerini, Türkiye’ye hem siyasi bakışını hem de bu millete bakışını. Bu gayet açık. Ha arıza varsa olan arıza bundan önceki devletin İslam dünyasıyla ilgili politikalarından kaynaklanmaktadır ve şu an arıza varsa o da iş birliği yönetimleri ile Türkiye’nin arasındaki doğal bazı sıkıntılardan kaynaklanmaktadır. Buradan bir siyaset çıkarıp şu anki dış politikamıza, siyasetimize eleştiri yapmanın doğru olmadığını düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Çeviköz, buyurun.

AHMET ÜNAL ÇEVİKÖZ (İstanbul) – Sayın Başkan, çok teşekkür ederim.

Ben Sayın Ahmet Yıldız Vekilimin sözleri sırasında Özbekistan’a yaptığı vurguyu önemsedim. Şu açıdan önemsedim: Biliyorsunuz, Özbekistan ile Türkiye’nin ilişkileri hakikaten çok uzun süre iyi gitmedi. Hatta orada büyükelçimiz bulunmasına rağmen büyükelçiliğimiz neredeyse işlevini yitirdi, Dışişleri Bakanlığına, temaslara bile gidemez bir hâle geldi. Bunlar, çok ilginçtir, Gülen cemaati “FETÖ” olarak adlandırılmaya başlamadan evvel olan şeyler ve Özbekistan Hükümeti, Gülen cemaatine mensup olduğunu düşündüğü iş adamlarını, öğrencileri, öğretmenleri Özbekistan’dan ihraç etti. Demek ki bir öngörülebilir durum söz konusu olmuş Özbekistan Hükümetinin gözünde ve bunu bizim keşfetmemizden çok daha önce tespit etmişler. İlişkilerin de soğuk olmasının en önemli nedenlerinin başında bu geliyordu. Bunu özellikle kayıtlara geçmek açısından önemsedim, onu dikkate getirmek istedim.

İkinci olarak Sayın Koç’un yapmış olduğu müdahale sırasında özellikle 7’nci maddenin ikinci fıkrası uyarınca hastanenin üç yıllık ortak işletme maliyetinin 19 milyon ABD doları olduğundan söz ediliyor fakat hastanenin yapımı için Türkiye’nin yaptığı harcamanın ne olduğu belli değil.

Şimdi, şeffaflık çok önemli, şeffaflık ve hesap verilebilirlik. Yani TİKA’nın yapmış olduğu harcamaların elbette şeffaf bir şekilde, hele böyle anlaşmalar Komisyonumuza geldiğinde, konuşulurken gözümüzün önünde olmasında yarar var.

Yine Sayın Koç’un vurguladığı gibi, sosyal medyadan çok veciz bir şekilde Kırgızistan’da bir caminin 35 milyon dolara yapılmış olduğunu öğrendik. Sayın Bişkek Büyükelçimiz bunu kendisi ifade etti ve bu da sosyal medyada dolaşıyor. Yani biz bir caminin Kırgızistan’da 35 milyon dolara yapılmış olmasını sosyal medyadan öğrenmemeliyiz. Dolayısıyla bu hastanenin de kaç mal olduğunu yine ileride benzer bir şekilde sosyal medyadan duymamız gerekir. Onun için bu rakam önemli

ama daha da ilginç, Türkiye'nin herhangi bir şekilde inanç sıkıntısı yoktur ama ekonomik sıkıntısı vardır. Ekonomik sıkıntının bu kadar Türkiye'nin gündeminde öne çıktığı bir sırada 35 milyon dolarlık bir cami yapabiliyoruz fakat hastanenin üç yıllık ortak işletme maliyeti 19 milyon ABD doları olarak gözüküyor. Tabii, ben de sağlık konusunda yetkili değilim ama bir hastanenin üç yıllık işletme gideri 19 milyon dolar olarak sanki, bir camiyle mukayese edildiğinde, biraz düşük gibi geldi. Bütün bu rakamlar bu şekilde kamuoyunun dikkatine çıktığına göre, elbette, bu hastanenin toplam masraflarının ne kadar olduğunu bilmek istememiz çok doğal. Bunu vurgulamak istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Buyurun.

AYDIN ADNAN SEZGİN (Aydın) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Komisyon üyelerini, Dışişleri Bakanlığının değerli mensuplarını, diğer bakanlıkların ve kuruluşların mensuplarını saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, bu İslam İşbirliği Teşkilatındaki dil meselesine değinmek istiyorum. Sayın Koç çok haklı şekilde bu olayı vurguladı. Elbette bütün uluslararası teşkilatlarda dil konusunda bir rekabet vardır. Buna bir örnek vermek gerekirse Avrupa Birliği içinde İtalya kurucu üyelerden biridir ama İtalyanca resmî dil kategorisinin dışına çıkarılmıştır ama bu demek değildir ki bu rekabette teslim olmak icap ediyor. Tabii, buradaki ifadeyi kullanan kurumu ve arkadaşı fazla suçlamamak lazım. Bu, ikrardan ziyade, realist, gerçekçi bir tespiti ifade ediyor. Filhakika bugünkü koşullarda, Arap ülkeleriyle -topyekûn belirtmek istiyorum- ilişkilerimizin bulunduğu mevcut koşullarda böyle bir hedefe ulaşmamız hiçbir şekilde gerçekçi olmaz. Bugünkü konjonktürde bunu temenni etmek veyahut da planlamak gerçekçi olmaz maalesef. Yani Sayın Ahmet Yıldız'ın da temennisine tabiatıyla katılıyorum ama şahsi değerlendirmeme göre bu temenni, ortak temennimiz gayet uzun vadeli bir temenni gibi gözüküyor.

Yalnız, buradan bir sonuç daha çıkarabiliriz. Türk cumhuriyetlerinden de bu konuda dilediğimiz, talep edebileceğimiz desteği sağlayamayacağımız varsayımı da bu belirlemede mevcut. Orada, Orta Asya'da işte Azerbaycan bu talebi gerektiği şekilde desteklese konuyla ilgili ufkumuz, umudumuz daha geniş olurdu.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Buyurun.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Ben de İslam İşbirliği Teşkilatında Türkçenin de kullanılan diller arasında yer alması konusunda Sayın Koç'un dile getirdiği konuya değinmek istiyorum.

Sayın Büyükelçi Sezgin konjonktürün müsait olmamasına vurgu yaptı ancak ben çok iyi hatırlıyorum, sizler de hatırlayacaksınız, hem Komisyonumuzda yaptığımız görüşmelerde hem de Plan ve Bütçe Komisyonunda Dışişleri Bakanlığı bütçesi gündeme geldiğinde bazen bizler dış politikada itibarın önemini vurgularken uluslararası platformlarda bir dönem ülkemizin itibarının daha yüksek olduğunu, bazı pozisyonlara Türkiye'den bir temsilci gelmesi konusunda ülkelerin onayının rahat alınabildiğini ama demokrasimizdeki gerilemeyle birlikte bu konuda sıkıntılar çıktığını vurguladığımızda hem Sayın Bakandan hem de iktidar partisi milletvekillerinden hatırlarsanız “Hiç öyle bir sorun yok...” En son bir örnek de vermişlerdi, yanılmıyorsam UNESCO'da Türkiye'nin bir kazanımını vurguladıklarını çok iyi hatırlıyorum yani bu tartışılırken başka örnekler verilebiliyor. Konjonktürün iyi olduğu dönemler de vardı, bizler İslam İşbirliği Teşkilatında bir Türk Genel Sekreteri seçtirdik Türkiye olarak. Benzer şekilde bazı konularda İslam ülkelerinin zaman zaman bizlerin yanında durduğu önemli konular oldu. Örneğin, en son Birleşmiş Milletlerde Kudüs konusunda haklı

bir şekilde alınan kararda yine o konuda Türkiye, İslam dünyasının önünü çeken bir ülkeydi. Yani konjonktürün müsait olduğu dönemler oldu. Bence bunun bu şekilde önümüze gelmiş olması, hele hele de böyle resmî yanıt şeklinde gelmiş olması çok vahimdir. İşte sorumlu arayalım, aramayalım -sorumlu şu ana kadar bu konuda gereğini yapmayanlardır diyeyim- konjonktürün müsait olduğu dönemlerde bu istenebilirdi. Arapların buna karşı çıkacağı şeklindeki bir ön kabul de bence ikna edilebilir bir şey çünkü burada zaten Arapça resmî 3 dilden 1'i. Onlarinkini alıp Türkçeyi koymuyoruz, onların yanına Türkçe konuluyor. O yüzden bu söylenemeyecek bir şey değildir Arap ülkelerine yani Türkçenin de olmasının ne zararı var şeklinde uygun bir şekilde anlatılabilir çünkü her ülkeyle değişik diyaloglarımız, değişik iş birliklerimiz oluyor ve bu iş birlikleri, diyaloglar daha sonra işte bu tür uluslararası teşkilatlarda arzu ettiğimiz kazanımları elde etmek için bizim yararımıza çalışması gerekir. Zaten dış politikanın temelinde böyle bir şey var yani çıkarlarınızı korumak için diyalogunuzu ve karşılıklı iş birliğinizi yeri geldiğinde sizin çıkarlarınızı koruyacak şekilde şekillendirmeniz lazım. Yoksa sadece söylem olarak işte "Biz Arap dünyasında en çok sevilen ülkeyiz, en çok sevilen lideriz." demenin bir anlamı olmuyor. Sonra önünüze gelen bu kâğıtta Arap dünyasının iktidarınıza, liderinize ya da yönetiminize, politikalarınıza bakışını görebiliyorsunuz ve hepimizi, sadece muhalefetteki milletvekillerini değil, değerli iktidar milletvekillerini de üzen bir yanıt karşımıza gelebiliyor. Bunun gelmiş olması hakikaten, Sayın Koç'un dediği gibi, vahimdir. Türk dış politikasının Orta Doğu'ya yönelik, İslam dünyasına yönelik maalesef başarısızlığının bir belgesidir, vesikasıdır. Düzeltmesi için bence Bakanlığın... Gerekirse başarısız kalınacaksa da başarısız kalınır; bugün başarısız kalınır, yarın başarılı olunur. Başka konularda İslam ülkeleriyle diyalog kurulduğunda ya da bu yönde işte bizden bir talep geldiğinde "Bizim de talebimiz budur." diye... Bu ilk defa değildir biliyorsunuz, hep karşılıklı bir al-ver vardır. Ben bunun ustası, uzmanı değilim ama -burada buna on yıllarını vermiş, meslek hayatını vermiş olan değerli isimler var- yapılamayacak bir şey değildir, önemli olan çaba harcamaktır. Yoksa baştan "Buna Araplar karşı çıkar..." Azerbaycan bile vurgulanıyor, işte acaba onun desteği alınabilir mi gibi; bu da çok üzüntü verici. Bence bir an önce bu girişimin başlatılması, sonucu şimdi olumsuz olsa bile bu yola çıktıktan sonra eninde sonunda ben Türkçenin bu diller arasına girebileceğine inananlardayım. Girmesi için de mücadele vermemiz hep birlikte... Gerekliyorsa, bu Komisyonun üyesi olan muhalefet milletvekilleri olarak bizim de yapmamız gereken bir şey varsa üzerimize düşeni yapmaya şimdiden hazırız.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Aslında geçtiğimiz toplantıda dile getirilen bir hususta Dışişleri Bakanlığımızın cevabıyla aslında Komisyonumuzun tamamının hissiyatını tekrarlaması önemliydi. Dışişleri Komisyonumuzun bu tür konularda alacağı tutum, aldığı tutum da önemlidir. Yalnız, uzun yıllar Dışişlerinde görev yapmış biri olma sıfatıyla burada bir hususa dikkat çekmek istiyorum. Notta, bir bölümünde "ileride siyasi şartların müsait olmasına bağlı olarak hedefin göz önünde bulundurulması" diyor. Ben çok arzu etmeme rağmen, şöyle de bir endişeyi taşıyorum yani Türkçenin reddedilmesi de iyi bir şey olmaz. Onun için siyasette zaman mefhumu olmadığını ben öğrendim. Bürokraside vardır, özel sektörde vardır, siyasette ne zaman uygunsa o zaman yapılır, o zamanı hep kaldırırız. Dolayısıyla Türkçenin orada teklif edilip reddedilmesi bence hepimizi çok daha fazla üzen bir tutum olabilir. Dolayısıyla bir açık noktayı ve konjonktürün müsaade ettiği bir noktayı yakalayacak şekilde hazırlıklarımızı tamamlayarak bekleyip orada teşebbüsü yapmamız belki de daha iyi olabilir. Tabii, oy birliği olduğunu Sayın Yıldız ifade etti.

AHMET YILDIZ (Denizli) – Konsensüs...

BAŞKAN – Dolayısıyla konsensüs olduğu zaman bir ülkenin karşı çıkması bile bunu önleyebilecek. Tabii, önerim şu: Komisyonumuzun oy birliğiyle görüşü Türkçenin burada yer alması arzusudur ama uygun bulursanız bununla ilgili olarak Dışişleri Bakanlığımızın da hazırlıklarını tamamlaması ve uygun olan ilk fırsatta bunu gerçekleştirecek şekilde çaba sarf etmesidir şeklinde Dışişleri Komisyonumuzun bir tutumu olarak alalım. Bunu Türkiye’ye karşı veyahut hükûmete karşı bir Arap tutumu olarak değerlendirmeyi ben doğru bulmuyorum; bu tamamen dil konusundaki bir şovenizmden kaynaklanıyor. “Arap dilini hazır ben orada koymuşum, bunun yanına hiçbir şey koymayayım.” şeklinde de değerlendirilebilir. Ama Komisyon olarak bence bunu gördük, hissiyatımızda oy birliği var. Zamanlaması konusunda da bunu takip ederiz. Gelecek toplantılarda ortaya çıkacak yeni konjonktüre göre Dışişleri Bakanlığımızı tekrar sorgularız, görevlendiririz. Uygun bulursanız bu şekilde bunu görüşmüş olalım.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Oy birliği mi, üçte 2 çoğunluk mu?

BAŞKAN – “Konsensüs” diyor Sayın Yıldız.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Notta “üçte 2 çoğunluk” diye gelmiş.

AHMET HALUK KOÇ (Ankara) – “36’ncı maddede değişiklik, üçte 2 çoğunluk” diyor.

BAŞKAN – Evet, doğru notta “üçte 2” diyor. Buna bakalım, üçte 2 çoğunluğu sağlayabilmek için ön temaslar yapalım talebimizi gerçekleştirmeden önce. Havayı uygun bulursak teklifimizi o zaman gündeme getiririz.

AHMET YILDIZ (Denizli) – Pardon, onay konusu ama toplantıda 1 üye itiraz ederse... Yani parlamentolarda onay sürecini kastediyor.

BAŞKAN – Kırgızistan hastanesiyle ilgili Sayın Koç ve diğer milletvekillerimizin maliyet konusundaki sorusu vardı. Cevaplandırabilecek durumdaysanız onun cevabını bekliyoruz.

Buyurun.

SAĞLIK BAKANLIĞI AVRUPA BİRLİĞİ VE DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRÜ SELAMİ KILIÇ – Sayın Başkanım, şimdi, bu protokolda TİKA’nın yapmış olduğu maliyetlerin yer almamasının sebebi bu anlaşmayı biz sadece Sağlık Bakanlıkları arasında işletmeye yönelik yaptığımız içindir ama aslında biz TİKA’nın hastane yapım iş maliyeti için 7 milyon 153 bin dolar, tıbbi cihaz ve donanım alımı için 4 milyon 562 bin dolar ve şu anda devam eden işlerle beraber toplamda 13 milyon dolar para harcadığını biliyoruz. Sağlık Bakanlığının maliyetinin, bu 19 milyon doların 4 milyon doları buradan göndereceğimiz doktorların uçak, iache ve yollukları, 15 milyon doları ise üç yıllık işletim gideri protokolda de belirtildiği gibi. Sayın vekilimizin “Bu biraz az görünüyor.” dediği... Evet, doğru. Biz burada ortak işletmede üç sene sonra hastanenin kendi ayakları üzerinde durmasını hedeflediğimiz için... Orada cüzi miktarda da olsa belli hasta katılım payları da alınacak ve bu oran gittikçe artacak. Üç yılın sonunda kendi kendine yetebilir bir hastane olması hedeflerimizden bir tanesi. Bu projenin bu hesaplamaları yapılırken... Biz Kırgızistan’da uzun süreli bir çalışma yapıyoruz, oradaki elektrik, su, doğal gaz, ısınma, ilaç maliyetleri, tıbbi sarf maliyetleri ve buna benzer bütün maliyetleri hesaplayarak çıkarmış olduğumuz bir proje bedeli bu yıllık 5 milyon dolar. En fazla artı-eksi yüzde 5 bir farklılık gösterebilir. O da projede öngörülebilir bir değişkenliktir.

Bu uygun bileşenlerden kastımız, Sayın Vekilim, aslında hiçbir sağlık sisteminin başka bir ülkeye tam motamot uymadığını sizler de çok daha iyi biliyorsunuz, daha tecrübelisiniz bizden. Kırgızistan’ın bizden istemiş olduğu hangi alan varsa -biz eğer iyiysek o alanda- biz tecrübelerimizi paylaşmak maksadıyla bir tip protokolleri yapıyoruz ve çalışıyoruz. İnşallah bu projenin Somali’deki başarısını

Kırgızistan'da da yakalamayı hedefliyoruz çünkü Somali'deki aynı tip proje... Dünyada böyle başka bir proje yoktur, bu kadar başarılı başka bir proje yoktur. Bunu da saygılarımla ve memnuniyetle arz ediyorum.

BAŞKAN – Söz almak isteyen başka bir üyemiz olmadığı cihetle teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin maddelerini okutuyorum:

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE KIRGIZ CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
ARASINDA BİŞKEK KIRGIZ-TÜRK DOSTLUK DEVLET HASTANESİ AÇILMASI,
ORTAK İŞLETİLMESİ VE DEVRİ İLE KIRGIZ CUMHURİYETİ VATANDAŞLARININ
TÜRKİYE'DE TIP VE TIPTA UZMANLIK EĞİTİMİ ALMASINA DAİR ANLAŞMANIN
ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- (1) 1 Eylül 2018 tarihinde Bışkek'te imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kırgız Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Bışkek Kırgız-Türk Dostluk Devlet Hastanesi Açılması, Ortak İşletilmesi ve Devri ile Kırgız Cumhuriyeti Vatandaşlarının Türkiye'de Tıp ve Tıpta Uzmanlık Eğitimi Almasına Dair Anlaşma'nın onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2 (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3 (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışışleri Komisyonu Başkanlığına

(2/1602) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Komisyon Raporu hakkında Bursa Milletvekili Atilla Ödünç, İzmir Milletvekili Ceyda Bölünmez Çankırı, Karabük Milletvekili Niyazi Güneş ve Kocaeli Milletvekili Radiye Sezer Katırcıoğlu'nun özel sözcüler olarak atanmasını teklif ederim.

Volkan Bozkır

İstanbul

Dışışleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyon raporuna muhalefet şerhi koymak isteyen üyelerimiz varsa 17 Mayıs Cuma günü saat 17.00'ye kadar Komisyonumuza iletmelerini istirham ediyorum.

Sağlık Bakanlığımız temsilcisine de teşekkür ediyorum.

3- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Mali Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1368)

BAŞKAN – Gündemin 3'üncü maddesinde, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın; Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Mali Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi var.

(2/1368) esas numaralı Kanun Teklifi 9 Kasım 2018 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuştur, 30 Kasım 2018 tarihinde Komisyonumuza havale edilmiştir.

İlk sözü Dışişleri Bakanlığımız temsilcisine veriyorum.

Buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI İKİLİ SİYASİ İŞLER GENEL MÜDÜRÜ BÜYÜKELÇİ AHMET RIZA DEMİRER – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Mali'yle yakın iş birliğimiz bulunmaktadır. Üst düzey temaslarla iş birliğimiz daha da pekişmektedir. 2015 yılında Mali Cumhurbaşkanının ziyaretinden sonra Sayın Cumhurbaşkanımız 2 Mart 2018 tarihinde Mali'yi ziyaret ettiler. Parlamenterler düzeyinde de yakın temaslarımız mevcut. Bu bağlamda son olarak Mali Parlamentosu Dostluk Grubu geçen yıl nisan ayında ülkemizi ziyaret etti. İlişkilerimizin ahdi temelleri güvenlik, savunma, sağlık, ekonomi, kültür ve eğitim gibi birçok alanda imzalanan anlaşmalarla sağlandı. Ülkemiz, Mali'nin terörle mücadelesine katkıda bulunuyor. Bu amaçla Mali'ye gerek ikili gerek bölgesel ve uluslararası düzeyde destek veriyoruz. Bölgesel anlamda terörizmle mücadele amacıyla oluşturulan, Mali'nin de bünyesinde yer aldığı G5 Sahel Ortak Gücüne 5 milyon ABD doları taahhüdümüz açıklandı. Bu katkımızın Ortak Gücün ihtiyaçları değerlendirilerek ülkemizde imal edilen savunma sanayisi ürünlerinin tedarikiyle sağlanması öngörülüyor. Birleşmiş Milletlerin barış misyonlarına da katkıda bulunmayı ön planda tutuyoruz. Bu çerçevede Mali'deki Birleşmiş Milletler Çok Boyutlu Entegre İstikrar Misyonu'na taahhüdümüzün bir yıl süreyle uzatılması Meclisimizde 2018 Ekim ayı başında kabul edildi.

Askeri ilişkilerimizin yanı sıra Mali'yle ekonomik ve ticari ilişkilerimiz de gelişiyor. 2015 yılından bu yana ikili ticaret hacmimiz önemli ölçüde arttı. Geçen yıl ticaret hacmimiz 75 milyon ABD doları civarında gerçekleşti. Bunun 54,8 milyon dolarını ihracatımız; 20,3 milyon ABD dolarını ise ithalatımız oluşturdu. İkili ticaret hacmimizi yakın dönemde 100 milyon ABD dolarına çıkarmayı hedefliyoruz. Bu bağlamda Karma Ekonomik Komisyon toplantılarımız yapılıyor. Son toplantı 2018 Ocak ayında Bamako'da gerçekleştirildi. İş konseyleri arasında da düzenli olarak görüşmeler gerçekleştiriliyor. Şirketlerimiz Mali'de özellikle inşaat ve enerji alanlarında faaliyet gösteriyor.

Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma Sayın Cumhurbaşkanımızın Mali'yi resmî ziyareti sırasında, 2 Mart 2018 tarihinde Bamako'da imzalandı. Anlaşmanın onay süreci Mali tarafında devam ediyor. Bahsettiğim ikili ekonomik ilişkiler kapsamında bu anlaşma sayesinde girişimcilerimizin Mali'deki yatırımlarının hukuki bir çerçeve içinde korunması ve iş imkânlarından daha fazla yararlanmaları için uygun bir ortam sağlanmış olacak.

Saygılarımla arz ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sanayi Bakanlığımız Genel Müdürü Mehmet Yurdal Şahin, buyurun.

SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI TEŞVİK UYGULAMA VE YABANCI SERMAYE GENEL MÜDÜR VEKİLİ MEHMET YURDAL ŞAHİN – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Başkanım, Komisyonun çok kıymetli üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Genel Müdürlüğünüzün söylediklerine ilave olarak, ülkemiz ile Mali arasında imzalanan Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması iki ülke arasındaki mevcut yatırım ilişkilerinin daha sağlam bir yasal çerçeveye oturtularak karşılıklı yatırımların artırılması amacını gütmektedir. Türkiye Mali YKTK Anlaşması kamulaştırma veya devletleştirme hâlinde yatırımın gerçek bedelinin gecikme olmaksızın ödenmesi ve transferini, yabancı yatırımcılara millî muamele ve en çok gözetilen ulus prensipleri çerçevesinde muamele edilmesini, transferlerin gecikmeksizin yapılmasını, savaş veya iç karışıklık hâllerinde millî muamele ilkesi çerçevesinde zarar gören yatırımcılara tazminat ödenebilmesini ve yatırımcılar ile devlet arasında herhangi bir uyuşmazlığın ortaya çıkması hâlinde yatırımcıların daha objektif olduğu ve hızlı işlediği gerekçesiyle tercih ettiği uluslararası tahkim imkânını tanınmasını garanti altına almaktadır. Böylelikle anlaşmanın imzalanması sonucunda artacak karşılıklı yatırımlar sonucunda iki ülke ekonomileri açısından artan üretim, istihdam ve vergi geliri sağlanırken anlaşma karşılıklı ticaretin de artmasına dolaylı yoldan katkı sağlayacaktır.

Arz ederim.

BAŞKAN – Söz almak isteyen üyemiz olmadığı cihetle teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin maddelerini okutuyorum:

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE MALİ CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
ARASINDA YATIRIMLARIN KARŞILIKLI TEŞVİKİ VE KORUNMASINA İLİŞKİN
ANLAŞMANIN ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- (1) 2 Mart 2018 tarihinde Bamako’da imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Mali Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma”nın onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

(2/1368) esas numaralı Kanun Teklifi’nin Komisyon Raporu hakkında İstanbul Milletvekili Ahmet Hamdi Çamlı, Bursa Milletvekili Atilla Ödünç, İzmir Milletvekili Ceyda Bölünmez Çankırı ve Kocaeli Milletvekili Radiye Sezer Katırcıoğlu’nun özel sözcüler olarak atanmasını teklif ederim.

Volkan Bozkır

İstanbul

Dışişleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyon raporuna muhalefet şerhi koymak isteyen üyelerimiz varsa 17 Mayıs Cuma günü saat 17.00’ye kadar muhalefet şerhlerini iletmelerini istirham ediyorum.

4- Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Üye Devletleri Arasında Yatırımların Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma ile Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Üye Devletleri Arasında Yatırımların Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma'nın 9/7'nci Maddesinin Değiştirilmesine İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1782)

BAŞKAN – Gündemin 4'üncü maddesinde, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un; Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Üye Devletleri Arasında Yatırımların Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma ile Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Üye Devletleri Arasında Yatırımların Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma'nın 9/7'nci Maddesinin Değiştirilmesine İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi var.

(2/1782) esas numaralı Kanun Teklifi 21 Mart 2019 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuştur, 29 Nisan 2019 tarihinde de Komisyonumuza havale edilmiştir. 26'ncı Yasama Döneminde de Komisyonumuza havale edilen ve Komisyonumuzda görüşülüp kabul edilen anlaşma dönemin sona ermesi itibarıyla Genel Kurulda görüşülemeyecek kadük kalmıştır. Bu vesileyle tekrar Komisyonumuza gelecektir.

İlk sözü Dışişleri Bakanlığımız temsilcisine veriyorum.

Buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI İKİLİ SİYASİ İŞLER GENEL MÜDÜRÜ BÜYÜKELÇİ AHMET RIZA DEMİRER – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Türkiye, İran ve Pakistan arasında bölgesel ekonomik iş birliğini geliştirmek amacıyla 1964 yılında oluşturulmuş Kalkınma İçin Bölgesel İşbirliği Teşkilatının devamı olarak 1985 yılında kurulmuştur. Sekreteryası Tahran'da bulunan teşkilat, üyeleri arasında ekonomik, teknik ve kültürel iş birliğini artırmayı amaçlamaktadır. 1992 yılında Afganistan, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Tacikistan ve Türkmenistan'ın da katılımıyla üye sayısı 10'a yükselmiştir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ve Türk Konseyi gözlemci üyedir.

Büyük enerji kaynaklarından yüksek kaliteli endüstriyel ürünlere kadar, Ekonomik İşbirliği Teşkilatı üyeleri arasında ticari faaliyetlerin artırılması için büyük bir potansiyel mevcuttur. Ancak, teşkilatın kuruluşundan bu yana arzu edilen ekonomik iş birliği seviyesine ulaşamamıştır. EİT'in kuruluş hedefi olan bölgesel iş birliği ve kalkınma üye ülkeler arasındaki ticaret artırılarak gerçekleştirilebilir. EİT üye ülkeleri arasında daha istikrarlı bir yatırım ortamının teminini öngören Yatırımların Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma'yla birlikte bölge ülkeleri arasındaki sermaye akışında artış gerçekleşmesi bekleniyor. Anlaşma yatırımcılara ekonomik ve yasal güvence verirken ilgili ülkelere yeni herhangi bir yük getirmiyor.

Yatırımların teşviki ve korunması anlaşmalarının ana amacı beraberinde yalnızca sermaye değil, aynı zamanda teknoloji, yönetim becerisi, uluslararası pazarlara giriş şansını da getiren doğrudan yabancı sermaye yatırımlarını taraf ülkeler arasında teşvik etmek ve ilgili ülkenin hukuki düzeni içinde bu yatırımların korunmasını sağlamaktır. Ülkemiz müteşebbisleri ve sermayesinin dış ülkelere açılması, aynı zamanda yabancı yatırım ve ileri teknolojinin ülkemize gelmesi yoluyla ekonomimizin küreselleşen dünya ekonomisi içinde etkin bir şekilde yer alması genel ekonomik politikamızın ana hedefleri arasında bulunuyor. Ekonomik İşbirliği Teşkilatına "kurucu ülke" sıfatıyla üye olduğumuz göz önüne alınarak, ülkemizin söz konusu anlaşmaya ilişkin onay sürecini bir an evvel tamamlaması önem arz ediyor.

Arz ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sanayi Bakanlığımızın ilave edecek bir görüşü varsa buyurun.

SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI TEŞVİK UYGULAMA VE YABANCI SERMAYE GENEL MÜDÜR VEKİLİ MEHMET YURDAL ŞAHİN – Sayın Başkanım, kısaca, Türkiye ile Ekonomik İşbirliği Teşkilatı üyesi ülkeler arasında ticaret hacmi 2018 yılında 10,4 milyar ABD doları seviyesinde. 2018 yılında toplam ticaret hacmimizin 4,8 milyar doları ihracatımız; 5,6 milyar dolarlık kısmını ise ithalatımız oluşturmaktadır. Türkiye’de 15 Mayıs 2019 tarihi itibarıyla 10.098 adet Ekonomik İşbirliği Teşkilatı üyesi ülke firması bulunmakta olup, bu firmalar yoluyla ülkemize gelen doğrudan yabancı yatırım tutarı ise 7,4 milyar dolar seviyesindedir.

Arz ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Emre, buyurun.

YUNUS EMRE (İstanbul) – Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Ben de kıymetli bürokratlara Komisyonumuza hoş geldiniz diyerek başlamak istiyorum.

Şimdi, ben aslında bu konuyu da temel olarak bir genel değerlendirme yapmak istiyorum. Şöyle ki: Sayın Başkanım, bugün 10 anlaşma, sözleşme üzerinde görüşüyoruz. Şöyle bir konu dikkatimi çekti: Tabii, bu anlaşmaların yapıldığı ülkeler ve bir uluslararası örgüt olarak Ekonomik İşbirliği Teşkilatının bir ortak özelliği var; hemen hepsinin Afrika, Uzak Asya, Latin Amerika ülkeleri olması. Bu sanki dış politikamız bakımından önemli bir soruna işaret ediyor.

Tabii, öncelikle şunu belirteyim: Türkiye’nin bu ülkelerle, bahsettiğim ülkelerle ilişkilerini ekonomi, kültür, savunma, sağlık, birçok farklı alanda geliştiriyor olması tabii ki olumlu bir gelişme; bunları destekliyoruz, bunlarla ilgili bir şüphe yok. Ancak, Türkiye’nin birçok önemli bölge arasında bir köprü ülke işlevi gören önemli bir ülke olarak, hem kuzey güney arasında hem doğu batı arasında hem İslam toplumları Hristiyan toplumları arasında köprü işlevi gören önemli bir ülke olarak şu gördüğümüz manzara önemli ölçüde Batı’yla ilişkilerini geliştiremeyen, geliştiremeyecek bir konuma kendini getirdiğini bize gösteriyor ki gördüğünüz gibi, anlaşmaların tümü belli bir coğrafi alana Türkiye’nin sıkıştırıldığını bize gösteriyor. Yani tekrar belirtmek istiyorum, bizim Türkiye’nin bu ülkelerle ilişkilerini geliştirmesiyle ilgili bir karşı duruşumuz yok, aksine teşvikimiz var, mutluluğumuz var. Ancak, Türkiye’nin gelişmekte olan ülkeler içinde dikkate alınır, önemsenir bir ülke olması ancak Batı’yla da ilişkilerinin güçlü olmasıyla mümkün olur, bunu da hatırlatmak isterim.

Çok uzatmak istemiyorum ama bunu, hem Sayın Dışişleri Bakanlığı temsilcisine bu soruyu yöneltmek isterim. İktidar, daha doğrusu artık iktidar partisi demiyoruz, Meclisteki 1’inci partinin milletvekilleri, büyükelçilik yapmış Sayın Başkan, Ahmet Bey de herhâlde yanıtlamak isterler. Yani bu bir tesadüf mü, bugüne özel bir durum mu 10 anlaşmanın tümünün de buna işaret ediyor olması? Yoksa ki bana öyle gelmiyor, farklı bir durum var anlaşılan... Tekrar şunu da hatırlatayım: Yani tabii, buradaki sayın üyelerin şahsıyla ilgili bir eleştiri değil benim bu söylediğim. Ancak, Türkiye’nin dış politikasının bildiğimiz anlamıyla hem Osmanlı birikimiyle hem cumhuriyet devri içerisinde geçirdiği evrimle genel eğilimlerinden önemli ölçüde uzaklaştığına mı işaret ediyor? Bu soruyu da yöneltmek isterim.

Teşekkür ederim.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

4.- *Komisyon Başkanı Volkan Bozkır'ın, İstanbul Milletvekili Yunus Emre'nin (2/1782) esas numaralı Kanun Teklifi üzerinde yaptığı konuşmasındaki Komisyonun bugünkü gündemindeki uluslararası anlaşmaların tümünün belli bir coğrafi alana yönelik olduğuyula ilgili ifadesine ilişkin açıklaması*

BAŞKAN – Şimdi, arkadaşlarımız elimizdeki uluslararası sözleşmelerle ilgili bilgi getiriyorlar. Ancak, bu tamamen bir tesadüf bugünkü toplantı. Geçtiğimiz toplantının gündemine bakarsanız orada OECD'yle olsun, IFAD'la olsun anlaşmaları onayladığımızı da göreceksiniz ama şimdi tam olarak bilgi getirecekler. Uluslararası anlaşmalara bakarak ülkemizin sıkıştırıldığını veyahut genişletildiğini düşünmek bence çok doğru değil. Avrupa ülkeleriyle zaten bütün anlaşmaları imzalamış durumdayız. Yani yıllardan beri süren bir ilişki var, Avrupa Birliği üyeliğimiz nedeniyle zaten Avrupa Birliği müktesebatına uyum çerçevesinde bunlar geliştiriliyor. Ama şimdi tam olarak size bilgi arz edeceğim, geldiğinde belki tekrar değerlendirme imkânı bulabiliriz. Belki bizim bugün önümüzde aciliyeti olan anlaşmalar babında böyle bir tablo ortaya çıkmış olabilir ama ben bir bölgeye sıkıştığımız kanaatinde değilim. Ama şimdi bilgiler gelsin, tekrar paylaşalım.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A)KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

4.- *Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Üye Devletleri Arasında Yatırımların Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma ile Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Üye Devletleri Arasında Yatırımların Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma'nın 9/7'nci Maddesinin Değiştirilmesine İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1782) (Devam)*

BAŞKAN – Buyurun Sayın Güneş.

NİYZAZİ GÜNEŞ (Karabük) – Sayın Başkanım, değerli hazırunu ben de selamlıyorum.

Sayın Emre'nin sıkıştırılma konusuna şöyle bir bakmak istiyorum. Burkina Faso Dostluk Grubu Başkanımı, o sebeple Afrika tarafından gelen giden heyetlerle beraber olduk. Bilhassa 2010'dan sonra Afrika'nın, anladığım kadarıyla, 13 ülkesinde yeni büyükelçilik açmışız. Yani bir sıkıştırılma değil, bir açılım söz konusu. Burada Hariciyede görev yapmış üstatlar var. Ulaşmadığımız, ilgilenmediğimiz alanlarla ilgi kuruluyor. O bakımdan bir sıkıştırılma söz konusu değil diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Bu bilgiler geldiğinde tekrar gündeme getirmek üzere, izin vererseniz devam edeyim.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin maddelerini okutuyorum:

**EKONOMİK İŞBİRLİĞİ TEŞKİLATI ÜYE DEVLETLERİ ARASINDA YATIRIMLARIN
TEŞVİKİ VE KORUNMASINA İLİŞKİN ANLAŞMA İLE EKONOMİK İŞBİRLİĞİ
TEŞKİLATI ÜYE DEVLETLERİ ARASINDA YATIRIMLARIN TEŞVİKİ VE
KORUNMASINA İLİŞKİN ANLAŞMA'NIN 9/7'NCİ MADDESİNİN DEĞİŞTİRİLMESİNE
İLİŞKİN PROTOKOLÜN ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN
TEKLİFİ**

MADDE 1- (1) 7 Temmuz 2005 tarihinde İstanbul'da imzalanan "Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Üye Devletleri Arasında Yatırımların Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma" ile 7 Nisan 2007 tarihinde Antalya'da imzalanan "Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Üye Devletleri Arasında Yatırımların Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma'nın 9/7'nci Maddesinin Değiştirilmesine İlişkin Protokol"ün onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Maddelerin oylanmasının tamamlandığı cihetle şimdi teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

(2/1782) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Komisyon Raporu hakkında Balıkesir Milletvekili Mustafa Canbey, İzmir Milletvekili Ceyda Bölünmez Çankırı, Bursa Milletvekili Atilla Ödünç ve Karabük Milletvekili Niyazi Güneş'in özel sözcüler olarak atanmasını teklif ederim.

Volkan Bozkır

İstanbul

Dışişleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyon raporuna muhalefet şerhi koymak isteyen üyelerimizin 17 Mayıs Cuma günü saat 17.00'ye kadar Komisyonumuza iletmelerini istirham ediyorum.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığımız temsilcisine teşekkür ediyorum.

5- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Lesoto Krallığı Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1537)

BAŞKAN – Gündemin 5'inci maddesinde, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın; Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Lesoto Krallığı Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi bulunmaktadır.

(2/1537) esas numaralı Kanun Teklifi 9 Ocak 2019 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuştur ve 14 Ocak 2019 tarihinde Komisyonumuza havale edilmiştir. 26'ncı Yasama Döneminde de Komisyonumuza havale edilen ve Komisyonumuzda görüşülüp oy birliğiyle kabul edilen anlaşma dönemin sona ermesi sebebiyle Genel Kurulda görüşülemeyerek kadük olmuştur.

İlk sözü Dışişleri Bakanlığımız temsilcisine veriyorum.

Buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI İKİLİ SİYASİ İŞLER GENEL MÜDÜRÜ BÜYÜKELÇİ AHMET RIZA DEMİRER – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Afrika ortaklık politikamız çerçevesinde Lesoto Krallığı'yla ilişkilerimizi geliştirmeyi amaçlıyor ve bu doğrultuda hukuki altyapının güçlendirilmesine yönelik adımlar atıyoruz. Afrika'daki diplomatik temsilcilik ağımızın genişletilmesi hedefi doğrultusunda Türkiye Lesoto'nun başkenti Maseru'da, Lesoto da Ankara'da büyükelçilik açma kararı aldı. Öte yandan, Güney Afrika Cumhuriyeti'yle çevrelenmiş bir ülke olan Lesoto'yla ilişkilerimizi geliştirmemizin, Güney Afrika Cumhuriyeti'nde kuvvetli varlık gösteren FETÖ unsurlarının bu ülkeye yayılmasını önlemek bakımından da fayda sağlayacağını değerlendiriyoruz.

Ülkemize müzahir olan Lesoto'da son dönemde bakan düzeyinde gerçekleştirilen ziyaretler ilişkilerimizin geliştirilmesine ve potansiyel iş birliği alanlarının belirlenmesine katkı sağladı. Lesoto'yla ticaret hacmimizi ve bu ülkeye yönelik yatırımlarımızı artırmayı hedefliyoruz.

Lesoto'yla ticaret hacmimiz 2016 yılında 387 bin ABD doları iken 2018 yılında 2 milyon 900 bin ABD doları olarak gerçekleşti. Geçtiğimiz yıl Lesoto Dışişleri ve Uluslararası İş Birliği Bakanının ülkemizi ziyareti sırasında ikili ilişkilerimiz etraflıca ele alındı. Lesoto tarafı özellikle altyapı yatırımları ve tekstil konusunda desteğe ihtiyaç duyduklarını bildirdi.

Ayrıca, su kaynakları bakımından çok zengin bir ülke olan Lesoto'da hidroelektrik enerji alanında iş birliği potansiyeli mevcut.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Lesoto Krallığı Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması 2016 yılı Kasım ayında İstanbul'da gerçekleştirilen Türkiye-Afrika Ekonomi ve İş Forumu vesilesiyle dönemin Ekonomi Bakanı Sayın Nihat Zeybekci ve dönemin Lesoto Ticaret ve Sanayi Bakanı Joshua Setipa tarafından imzalandı. Anılan anlaşmayla esas olarak, iki ülke arasındaki ticari ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesine yönelik her türlü önlemin alınması ve karşılıklı ticari münasebetlerin teşvik edilmesi hedefleniyor. Anlaşmayla ihdas edilecek karma ekonomik komisyon ticari ve ekonomik ilişkilerin kapsamlı bir şekilde ele alınmasını sağlayacak kurumsal platformu oluşturacak.

Söz konusu anlaşmanın onay süreci Lesoto tarafında devam ediyor.

Arz ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Ticaret Bakanlığı Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği Genel Müdürü Hüsnü Dilemre, buyurun.

TİCARET BAKANLIĞI ULUSLARASI ANLAŞMALAR VE AVRUPA BİRLİĞİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ HÜSNÜ DİLEMRE – Çok teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Ben de saygıyla selamlıyorum Sayın Komisyon üyelerini.

Çok kısaca Sayın Başkan, Türkiye Afrika Kıtası'yla olan ilişkilerine özel bir önem veriyor. Bu çerçevede Afrika'yla ticari ve ekonomik ilişkilerimizi geliştirme stratejisi çerçevesinde ticari ve ekonomik iş birliğinin geliştirilmesi için Lesoto'yla da bu anlaşmayı imzaladık daha önce de bilgi arz ettiğimiz üzere. 2003 yılından bu yana bakıldığında, 2003 yılında Afrika'yla 5,4 milyar dolar olan ticaret hacminin 2018 yılı sonu itibarıyla 24 milyar dolara ulaştığını görüyoruz. Sayın Genel Müdürümüzün de ifade ettiği üzere, Türkiye Cumhuriyeti ile Lesoto Krallığı Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması, bizim için, bakanlar düzeyinde oluşturulacak olan karma ekonomik komisyon kurulmasını sağlayacak ve bu şekilde de Lesoto'yla ticari ve ekonomik ilişkilerin görüşüleceği bir platform oluşacaktır.

Arz ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

İsmail Bey, buyurun.

İSMAİL ÖZDEMİR (Kayseri) – Çok teşekkür ederim.

Tabii, konu Afrika olunca, Dışişleri Bakanlığımızda Afrika'dan sorumlu Genel Müdürümüz de burada olunca bir konuyu gündeme getirip için açıkçası bilgi de almak isterim.

Türkiye son yıllarda özellikle Afrika Kıtası'na yönelik önemli bir diplomatik çaba ve atılım içerisinde. Şimdiye kadar Afrika Kıtası'ndaki diplomatik misyon sayımız kaç oldu?

İkincisi de son beş yıla baktığımızda, acaba önünüzde bir veri var mı bilmiyorum ama Afrika Kıtası'yla geliştirilen ticari ilişkilerde ticaret hacminin ulaştığı seviye ne oldu? Bunu paylaşırsanız çok memnun olurum.

BAŞKAN – Buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI İKİLİ SİYASİ İŞLER GENEL MÜDÜRÜ BÜYÜKELÇİ AHMET RIZA DEMİRER – Teşekkür ederim Sayın Milletvekilim.

Şu andaki büyükelçilik sayımız 42'de. 2008 yılında 12 iken geldiğimiz nokta 42. Bakanlar Kurulu kararıyla veya şimdi Cumhurbaşkanının kararıyla açılması için altyapı çalışmalarını tamamladığımız sayı da 7'dir. Hükümetimiz uygun gördüğü takdirde 7 büyükelçilik açılması için de hukuki, idari ve mali altyapı şu anda hazırlanmıştır. Ankara'da da 35 Afrika büyükelçiliği bulunmaktadır. Bu yılda Zimbabve'nin büyükelçilik açmasını bekliyoruz.

Ticaret rakamları için gerçi Genel Müdürüm de verebilir ama benim aklımda olan rakam, 2003 yılında ticaret hacmimiz 3,5 milyar dolar iken 2018 yılında 23 milyar doları aşmıştır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Sezgin, buyurun.

AYDIN ADNAN SEZGİN (Aydın) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, Afrika'yla ilişkilerimizi geliştirme stratejisinden söz ediliyor. Yalnız, burada kayda geçmesi için bir saptama yapmak istiyorum. 2003'ten itibaren, daha doğrusu 2008'de hızlanan bu Afrika'yla ilişkilerimizi geliştirme gidişatı içinde -strateji demiyorum- FETÖ okullarının açıldığı ülkeler ile Türk Hava Yollarının sefere başladığı ülkeler ve bizim büyükelçilik açtığımız ülkeler arasında çok şaşırtıcı ve etkileyici bir paralellik, koşutluk gözlemliyoruz.

Bir de şimdi -Lesoto örneğinden hareketle bu saptamayı yapıyorum- açtığımız veya açmayı tasarladığımız büyükelçiliklerin FETÖ'yle mücadele yaklaşımının, politikasının bir parçası olduğu anlaşılıyor, yeni yaklaşımın da bu olduğu anlaşılıyor. Bu tespitin kayda geçmesini rica ediyorum.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN – Soru değil, sadece kayda geçme var, peki efendim.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin maddelerini okutuyorum:

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE LESOTO KRALLIĞI HÜKÜMETİ
ARASINDA TİCARET VE EKONOMİK İŞBİRLİĞİ ANLAŞMASININ
ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- (1) 3 Kasım 2016 tarihinde İstanbul’da imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Lesoto Krallığı Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması”nın onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

(2/1537) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Komisyon Raporu hakkında

Kocaeli Milletvekili Radiye Sezer Katırcıoğlu, Balıkesir Milletvekili Mustafa Canbey, Karabük Milletvekili Niyazi Güneş ve İzmir Milletvekili Ceyda Bölünmez Çankırı'nın özel sözcüler olarak atanmasını teklif ederim.

Volkan Bozkır

İstanbul

Dışişleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyon raporuna muhalefet şerhi koymak isteyen üyelerimizin 17 Mayıs Cuma günü saat 17.00'ye kadar Komisyonumuza iletmelerini istirham ediyorum.

Gündemin 6'ncı maddesine geçiyoruz.

6- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Nijerya Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticari ve Ekonomik İşbirliği Mutabakat Zaptının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1589)

BAŞKAN – Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Nijerya Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticari ve Ekonomik İşbirliği Mutabakat Zaptının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair (2/1589) esas numaralı Kanun Teklifi 1 Şubat 2019 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuştur, 27 Mart 2019 tarihinde Komisyonumuza havale edilmiştir.

26'ncı Yasama Döneminde de Komisyonumuza havale edilen ve Komisyonumuzda görüşülüp oy birliğiyle kabul edilen anlaşma, dönemin sona ermesi sebebiyle Genel Kurulda görüşülemeyerek kadük kalmıştır.

İlk sözü Dışişleri Bakanlığımız temsilcisine veriyorum, buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI İKİLİ SİYASİ İŞLER GENEL MÜDÜRÜ BÜYÜKELÇİ AHMET RIZA DEMİRER – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Nijerya Sahraaltı Afrika'da ilişkilerimize önem verdiğimiz ülkelerin başında geliyor. Nijerya Cumhurbaşkanı Sayın Buhari'nin 2017 yılının Ekim ayında ülkemize gerçekleştirdiği resmi ziyaret sırasında, her iki taraf, ikili ilişkilerin geliştirilmesi yönündeki iradelerini teyit etti. Son olarak Federal Başkent Bölgesi Bakanı Muhammed Musa Bello Nijerya Cumhurbaşkanı'nın özel temsilcisi sıfatıyla ülkemizi 18 Aralık 2018 tarihinde ziyaret etmiştir.

Nijerya Türkiye'nin Afrika'daki en önemli ticari ortaklarından biri konumunda. 2018 yılında iki ülke arasında toplam ticaret hacmi 489,717 milyon ABD dolarıdır. Fakat bu rakama doğal gaz ve petrol ithalatımız dâhil değildir. Ticari ilişkilerimizin en önemli kalemini petrol ve likit doğal gaz ithalatı oluşturmakta olup ticari iş birliğinin geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi amaçlanıyor.

Türk Hava Yolları Abuja'ya 7, Lagos'a 7 olmak üzere haftada toplam 14 yolcu seferi düzenliyor. Türk Hava Yolları ayrıca Lagos noktasına haftada 3 frekans kargo seferi gerçekleştiriyor.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Nijerya Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticari ve Ekonomik İşbirliği Mutabakat Zaptı Sayın Cumhurbaşkanımızın 29 Şubat-3 Mart 2016 tarihlerindeki Batı Afrika turu çerçevesinde gerçekleştirdiği Nijerya ziyareti sırasında imzalandı. Bu anlaşmanın ana amacı iki ülke arasındaki ticari ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi ve karşılıklı ticari münasebetlerin teşvik edilmesidir. Nijerya Afrika'nın en kalabalık nüfusuna ve en büyük ekonomisine sahip. Petrol üretiminde de Afrika'da birinci sırada. Anlaşmayla oluşturulacak ortak ekonomi ve ticaret konseyi, ticari ve ekonomik konularda iki ülke arasında yeni iş birliği imkânlarının belirlenmesinin görüşüleceği önemli bir mekanizmanın kurulmasını sağlayacak.

Nijerya'nın iç mevzuatı bakımından ticari ve ekonomik iş birliği mutabakat zaptının onaylanmasına gerek bulunmadığı Abuja Büyükelçiliğimize bildirildi. Dolayısıyla bu belge Nijerya açısından onaylanmış sayılıyor.

Saygılarımla arz ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Ticaret Bakanlığının temsilcisi Sayın Dilemre, buyurun.

TİCARET BAKANLIĞI ULUSLARASI ANLAŞMALAR VE AVRUPA BİRLİĞİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ HÜSNÜ DİLEMRE – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Büyükelçim, Sayın Genel Müdürümüz gerekli bilgileri verdi. Ben sadece şunu eklemek istiyorum: İkili ticaret hacmi açısından 2018 yılında toplam olarak ticaret hacmimiz 1,3 milyar dolardır. Bunun 346 milyon doları bizim ihracatımız, 932 milyon doları da ithalatımızdır.

Arz ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Söz almak isteyen üyemiz olmadığı cihetle, teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin maddelerini okutuyorum:

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE NİJERYA FEDERAL CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ ARASINDA TİCARİ VE EKONOMİK İŞBİRLİĞİ MUTABAKAT ZAPTININ ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- (1) 2 Mart 2016 tarihinde Abuja'da imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Nijerya Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticari ve Ekonomik İşbirliği Mutabakat Zaptı"nın onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

(2/1589) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Komisyon Raporu hakkında Bursa Milletvekili Atilla Ödünç, Balıkesir Milletvekili Mustafa Canbey, Karabük Milletvekili Niyazi Güneş ve Kocaeli Milletvekili Radiye Sezer Katırcıoğlu'nun özel sözcüler olarak atanmasını teklif ederim.

Volkan Bozkır

İstanbul

Dışişleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

4.- Komisyon Başkanı Volkan Bozkır'ın, İstanbul Milletvekili Yunus Emre'nin (2/1782) esas numaralı Kanun Teklifi üzerinde yaptığı konuşmasındaki Komisyonun bugünkü gündemindeki uluslararası anlaşmaların tümünün belli bir coğrafi alana yönelik olduğuyla ilgili ifadesine ilişkin açıklaması (Devam)

BAŞKAN – Gündemin 7'nci maddesine geçmeden önce, Sayın Emre'nin demin dile getirdiği hususla ilgili; öncelikle önümüzdeki dönemde Komisyonumuzda ele alabileceğimiz anlaşmalar listesine baktım.

Sizin teklifiniz doğrultusunda bir komisyon toplantısını sadece Batı ülkeleriyle olan anlaşmalara teksif etmeyi düşünüyorum ama geçtiğimiz komisyon toplantılarına, özellikle 20 Şubata şöyle bakıyorum, Polonya Anlaşması var, OECD İstanbul Merkezi Kurulmasına İlişkin Anlaşma var, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı arasındaki anlaşma var. Bunu bizim seçim sırasında... Genel müdürün de Afrika'dan sorumlu genel müdür olması hasebiyle, belki de böyle bir toplama niyetimiz olarak değerlendirin ama önümüzdeki toplantı için dikkate alacağım önerinizi.

Teşekkür ediyorum.

Gündemin 7'nci maddesine geçiyoruz.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A)KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

7.- Türkiye Cumhuriyeti ile Bolivarcı Venezuela Cumhuriyeti Arasındaki Ticaretin Geliştirilmesi Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna ve Anlaşmanın Eklerine İlişkin Değişikliklerin Cumhurbaşkanınca Doğrudan Onaylanmasına Dair Yetki Verilmesine İlişkin Kanun Teklifi (2/1600)

BAŞKAN – Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın; Türkiye Cumhuriyeti ile Bolivarcı Venezuela Cumhuriyeti Arasındaki Ticaretin Geliştirilmesi Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna ve Anlaşmanın Eklerine İlişkin Değişikliklerin

Cumhurbaşkanınca Doğrudan Onaylanmasına Dair Yetki Verilmesine İlişkin (2/1600) esas numaralı Kanun Teklifi 14 Şubat 2019 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuştur, 27 Mart 2019 tarihinde Komisyonumuza havale edilmiştir.

İlk sözü Dışişleri Bakanlığımız temsilcisine veriyorum, buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI İKİLİ SİYASİ İŞLER GENEL MÜDÜRÜ BÜYÜKELÇİ AHMET RIZA DEMİRER – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Latin Amerika'nın tarihsel olarak en zengin ülkelerinden biri olan Venezuela'yı bölgede önemli bir ortak olarak görüyoruz. Venezuela'yla ilişkilerimiz, Cumhurbaşkanı Nicolas Maduro'nun 2017 yılı Ekim ayında ülkemizi ziyaretinden bu yana hızla gelişmektedir. Sayın Cumhurbaşkanımız, 2 Aralık 2018 tarihinde ülkemizden Venezuela'ya bu düzeyde ilk resmî ziyareti gerçekleştirmiştir. Son olarak Venezuela Dışişleri Bakanı Jorge Arreaza 1 Nisan 2019 tarihinde ülkemizi ziyaret etmiştir.

Venezuela'da son iki yıldır süren siyasi bunalım muhalefetin kontrolündeki Ulusal Meclis Başkanı Juan Guaido'nun 23 Ocakta kendisini geçici Cumhurbaşkanı olarak ilan etmesiyle yeni bir boyut kazanmıştır. Venezuela'yla ekonomik ve ticari ilişkilerimiz yasal zeminde ve şeffaf şekilde ilerlemektedir. Venezuela'yla 2017 yılında 154 milyon dolar olan ticaret hacmimiz 2018 yılında 1,1 milyar dolara yükselmiştir. Venezuela'yla ticari ilişkilerimizi geliştirme yönündeki kararlılığımız devam ederken Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa Birliği tarafından uygulanan yaptırımlar da dikkate alınmaktadır. Ülkemiz ile Venezuela arasındaki ticaretin serbestleştirilmesi ve artırılması amacıyla 17 Mayıs 2018 tarihinde iki ülke Ekonomi Bakanları tarafından video konferans sırasında Ticaretin Geliştirilmesi Anlaşması imzalanmıştır. Anlaşma, Venezuela'yla ekonomik ve ticari ilişkilerimizin yasal zeminin güçlendirilmesi amacıyla atılan adımlardan birini oluşturmaktadır. Söz konusu anlaşmayla ülkemizin başlıca ihraç ürünlerinde Latin Amerika pazarına giriş imkânlarının artırılması, ihraç ürünleri gamının genişletilmesi, ülkemiz imalat sanayisinin mevcut ve potansiyel ham madde ihtiyacı için bölgenin zengin kaynaklarına gelişmiş tercihlî erişimin sağlanması hedeflenmektedir. Anlaşmanın Venezuela'daki iç onay süreci tamamlanmıştır.

Arz ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Ticaret Bakanlığımız temsilcisi, buyurun.

TİCARET BAKANLIĞI ULUSLARARASI ANLAŞMALAR VE AVRUPA BİRLİĞİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ HÜSNÜ DİLEMRE – Teşekkür ederim efendim.

Türkiye Cumhuriyeti ile Bolivarcı Venezuela Cumhuriyeti Arasındaki Ticaretin Geliştirilmesi Anlaşması Sayın Genel Müdürümüzün de söylediği gibi 17 Mayıs tarihinde imzalandı. Yürürlüğe girmesiyle birlikte ülkelerimiz arasında bir serbest ticaret alanı kurulacaktır ve ticaret ilişkilerimizin daha fazla hız kazanması beklenmektedir. Bu anlaşmada fikrî mülkiyet haklarından ithalat ihracat kısıtlamalarına, anlaşmazlıkların hallinden kurumsal hükümlere kadar birçok hüküm bulunmaktadır.

Anlaşma çerçevesinde Venezuela tarafı tarife satırlarının yüzde 91,7'sinde, yaklaşık yüzde 92'sinde gümrük vergilerini en geç yedi yılda sıfırlayacaktır. Ülkemiz de tarife satırlarının yaklaşık yüzde 92'sinde gümrük vergilerini yine yedi yıllık bir takvimle sıfırlayacaktır. Yüzde 2'lik bir kısımda kısmi vergi indirimi yapılacaktır. Özellikle Venezuela pazarında tarım ürünlerinde -ki buna tavuk eti, süt tozu, peynir altı, domates salçası, makarna, un, şekerleme gibi ürünler dâhil olmak üzere- ihraç ürünlerimizde tam bir taviz tanınmıştır.

Arz ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Sezgin, buyurun.

AYDIN ADNAN SEZGİN (Aydın) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Venezuela’yla yakınlığımızın ve mevcut Hükümetle ilişkilerimizin daha da geliştirilmesi iradesini, Sayın Yunus Emre’nin de biraz önce belirttiği hususları göz önünde bulundurarak not ediyorum.

Şimdi, Venezuela’yla ilgili ekonomik ve ticari ilişkilerimizde resmî kayıtlara girmeyen, geçmeyen, geniş çaplı ve önemli alışverişler bulunduğu dair basın haberleri ve bazı açıklamalara dair de soru sormayacağım. Ancak iki sorum olacak: Bir, biraz önce sayın büyükelçi 1,1 milyar dolarlık bir ticaret hacminden söz etti. Bunun çok kabaca dökümünü rica edeceğim. Bir de kanun teklifinin yani anlaşmanın gerekçesinde “Bölgenin zengin kaynaklarına gelişmiş tercihi erişimin sağlanması hedeflenmektedir.” diye bir ifade var. Metinde doğrudan böyle bir amaca yönelik bir kayıt bulunmuyor. Bundan ne kastedildiğini öğrenmek istiyorum lütfen.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Çeviköz, buyurun.

AHMET ÜNAL ÇEVİKÖZ (İstanbul) – Sayın Başkan, çok teşekkür ederim.

Biraz evvel Sayın Emre’nin yöneltmiş olduğu soru bağlamında, aslında Venezuela herhâlde en duyarlı ülke olarak şu sırada gündeme geliyor. Bu, sıkışmışlıktan ziyade acaba gereksiz bir açılma mı diye de sorulabilir çünkü Venezuela’nın hâli malum, Venezuela’nın önümüzdeki dönemde pek parlak bir geleceği olmayacağı gözüküyor. Her ne kadar Latin Amerika’nın en zengin ülkesi olsa da çok ciddi bir iç siyasi karışıklıkla mücadele ediliyor şu sırada ve bu karışıklık aslında zengin gözükken ülkenin halkının neredeyse artık tam bir fakir ülke statüsüne indirgenmiş olmasından. Bunların hepsini zaten kamuoyundan izliyoruz, görüyoruz. Bu koşullar altında elbette böyle bir anlaşmanın imzalanması değil, onaylanması her şeyden önce Türkiye kamuoyunda da fevkalade büyük bir duyarlılıkla izlenecektir.

Yalnız mesele sadece bundan ibaret değil. Ben özellikle kayıtlara geçmesi açısından Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısına yazılı olarak cevaplandırmasını istediğim bir soru önergesi yönelttim. Orada da yine bugün Türkiye’nin, kamuoyunun en önemli meselesi olan İstanbul seçimlerinin yenilenmesi gündeme geldiği bir sırada Venezuela’nın Yüksek Seçim Kurulu olan Ulusal Seçim Konseyinin Başkanı Tibisay Lucena İstanbul’a geldi. 2 Mayıs tarihinde geldi, bileti kamuoyuna yansıdı, 14 Mayıs tarihinde ayrılacaktı fakat 14 Mayıs tarihinde Türkiye’yi terk etmediği anlaşıldı, demek ki hâlâ İstanbul’da. Şimdi bu Tibisay Lucena’nın niçin önemli olduğunu sorar herhâlde sayın üyeler, ben biraz açıklamada bulunayım.

Lucena’nın ismi aslında Venezuela’daki seçim şaibelerine karışmıştır. Venezuela halkının büyük bir bölümünden tepki gören bir isimdir. Lucena’nın Venezuela’da Temmuz 2017’de yapılan ve 1 milyon hileli oy nedeniyle şaibeli olduğu düşünülen seçimlerde çok önemli bir rol oynadığı belirtiliyor. Bu söz konusu seçimlerde katılım oranına ilişkin verilerin de sahte olduğu ileri sürülen iddialar arasında. Tibisay Lucena birçok ülkenin yaptırım listesinde. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri, Kanada, Avrupa Birliği ülkeleri, Meksika, Panama, İsviçre Lucena’ya yaptırım uyguluyorlar ve yaptırım uygulanan birçok Venezuelalı yetkiliden sadece 6 kişiye bütün ülkeler, saydığım bütün ülkeler yaptırım uyguluyorlar. Bu 6 kişinin arasında Lucena var. Demek ki bu kadar önemli ve bu kadar dünya kamuoyu açısından kara listeye alınmış bir şahsiyette söz ediyoruz. Kendisine uygulanan yaptırımların temel gerekçesi de Venezuela seçimlerindeki bu şaibeyle ilgili durumu. Şimdi bu şartlar altında, adı geçen, İstanbul’da, on beş gündür İstanbul’da. Biletindeki dönüş tarihine rağmen Türkiye’den bu dönüş tarihi geçtikten sonra bile ayrılmamış vaziyette. Dolayısıyla Türkiye kamuoyu açısından da Venezuela

sadece ülkedeki iç karışıklıklar nedeniyle değil, bir de bu boyutuyla Türkiye kamuoyu nezdinde önem kazanmış bir ülke hâline gelmiş durumda. Şimdi, bu genel tabloyu bir şekilde bir kere vurgulamak isterim.

İkincisi: Bu anlaşma -bilmiyorum dikkat ettiniz mi- 1.282 sayfa. Yani şu anda dikkate aldığımız ve incelemekte olduğumuz...

BAŞKAN – Ticaret Bakanlığımız iyi çalışmış yani.

AHMET ÜNAL ÇEVİKÖZ (İstanbul) - ...çalışmakta olduğumuz anlaşmaların hepsiyle mukayese edildiğinde yani ciltlerle ölçülecek bir anlaşma, 1.282 sayfalık bir anlaşma. Biz emek verdik, bu 1.282 sayfalık anlaşmayı inceledik ve birtakım sonuçlar bulduk, o sonuçları sorgulamak isteriz. Bir kere, her şeyden önce bu anlaşmanın zamansız olduğu, onaylanmasının da zamansız olduğu kanaatindeyiz. Sadece muhalefet şerhi vermekle yetinmiyoruz, aslında anlaşmanın belki de onaylanmasının şu sırada gündeme alınmamasının daha sağlıklı olacağı düşüncesindeyiz. Ama isterseniz şöyle bir iki tespitimizi dikkate getirelim: Bir kere, gerekçede anlaşmanın eklerinde mal ticaretindeki taviz listeleriyle menşe kuralları ticari iş birliği ve anlaşmazlıkların çözülmesine ilişkin hükümler düzenlenmekte olup bahse konu eklere ilişkin değişikliklerin Cumhurbaşkanınca doğrudan onaylanmasına dair yetkiye ihtiyaç duyuluyor. Ve söz konusu yetki uyarınca anlaşmanın eklerine ilişkin değişikliklerin yürürlüğe giriş sürecinin kısaltılması mümkün olacak. Neden böyle bir kısaltmaya ihtiyaç var? Yani bu özel yetki, anlıyorum, 90'ncı madde uyarınca Cumhurbaşkanına verilmek isteniyor fakat her şeyden önce bu anlaşmanın eklerine ilişkin değişikliklerin niçin Meclis gündemine getirilmeden doğrudan Cumhurbaşkanınca tarafından onaylanmasının istendiği, hele bu duyarlı ortamın bulunduğu bir sırada, bizim aklımıza takıldı; fevkalade önemli bir soru bu.

İkinci olarak, “Kurumsal Hükümler” başlıklı 4'üncü faslın içinde yer alan bir ortak komiteden söz ediliyor ve bu ortak komite 21'inci maddenin (2)'nci fıkrasında tarafların kuracakları bir komite olarak dikkat çekiyor. Bunun belli işlevleri var ve bu işlevler listelenmiş. Bunlar arasında şu hususlar dikkat çekiyor, deniyor ki: “Anlaşmada her türlü tadilatı yapmak üzere, kararları almak da dâhil olmak üzere işbu anlaşmaya ilişkin konularda kararlar alabilir bu ortak komite. İşbu anlaşmayla sağlanan taviz düzeylerini gözden geçirebilir veya değiştirebilir. Anlaşma ile oluşturulan menşe gereksinimlerini ve diğer kuralları inceleyebilir, değiştirebilir. Özel olarak yetkilendirildiğinde işbu anlaşmayı değiştirebilir.”

Peki, ortak komite bu anlaşmada değişiklik yaparsa anlaşma tekrar her iki ülkede de onay sürecine girecek mi? Bu konuda açıkçası açıklama istiyoruz.

Bu anlaşma uyarınca bazı ürünler yüzde 100 vergi indirimine tabi olacak. 13 ve 14'üncü sayfada vergi indirimleri düzenleniyor. Buraya baktığımız zaman, bir tarife kontenjanı da var ve bu tarife kontenjanı fevkalade önemli çünkü ilk 175 sayfada Türkiye'nin tercihli muamele cetveli, 175'ten 331'inci sayfaya kadar da Venezuela'nın tercihli muamele cetveli sıralanıyor. Bu cetvellerde farklı gümrük indirimlerine tabi olacak yüzlerce üründen söz ediliyor.

Şimdi, bu listeler yazılırken “Türkiye'nin Hariç Ürünleri” ve “Venezuela'nın Hariç Ürünleri” diye başlıklar da konmuş. Bu “hariç ürünler” ifadesinin ne anlama geldiğini açıkçası anlamak istiyoruz çünkü “hariç ürünler” demek gümrük vergisi uygulanacak ürünler anlamına mı geliyor? Bunun açıklanması elbette yararlı olacak.

Ayrıca, bu anlaşma kapsamında Venezuela'dan Türkiye'ye sıfır gümrükle ya da vergi indirimiyle tarım ürünleri, canlı hayvan ve hayvansal ürünler de ithal edilecek mi? Yani Nusret ile Maduro arasındaki ilişkinin ne kadar yoğun olduğunu hepimiz gördük. Acaba böyle bir et ithalatı için özel bir

düzenleme mi var? Maduro gelip Türkiye’de Nusret’in lokantasında yesin diye bu et ihracatını mı bu anlaşmaya koymak istiyor? Bunlar önemli sorular Sayın Başkan, ben latife olsun diye söyleyemiyorum ama Nusret söz konusu olunca elbette hep latife oluyor.

Türkiye bu anlaşma yoluyla Venezuela’dan altın başta olmak üzere değerli maden alacak mıdır? Bu da önemli çünkü zaten gerekçede “Potansiyel ham madde ihtiyacı için bölgenin zengin kaynaklarına gelişmiş tercihi erişimin sağlanması hedeflenmektedir.” denmiş.

Türkiye bu anlaşma kapsamında Venezuela’dan petrol mu alacaktır? Venezuela’nın petrol ihracatına yaptırım uygulanacak. Bu sorular, bizim için fevkalade önemli sorular. Bu konuda elbette bir muhalefet şerhimiz olacak. Ancak bu vesileyle şunu da dikkate getirmek isterim: Özellikle bu Tibisay Lucena’nın Türkiye’ye gelişinin öncesinde yaptığımız incelemelerde son zamanlarda bazı Türk şirketlerine ve bazı Türk holdinglerine ait özel uçakların en az haftada bir defa Venezuela ile Türkiye arasında seferler yaptıklarını belirledik. Acaba bu uçaklar Venezuela’ya gittikleri zaman Türkiye’nin Venezuela’nın altınlarını ülke dışına çıkardığı şeklindeki, ilişkin iddialarla ilintili bir sefer mi yapıyorlar? Altın da taşıyor olabilirler.

AHMET HAMDİ ÇAMLI (İstanbul) - Et taşıyor.

AHMET ÜNAL ÇEVİKÖZ (İstanbul) – Tabii, Venezuela’nın içinde bulunduğu ekonomik duruma bakacak olursanız aslında et şu sırada altın kadar önemli bir hâle gelmiş gibi gözüküyor. Onun için bütün bu soruları sormak istiyorum Sayın Başkan. Ayrıca, tabii, Venezuela’yla olan ilişkilerimizin Türkiye ile Amerika Birleşik Devletleri arasındaki ilişkilere çok olumsuz etki yapmakta olduğunu da bu vesileyle hatırlatmak isterim.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Emre, buyurun.

YUNUS EMRE (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Türkiye’nin Venezuela siyasetini masaya yatırma zorunluluğu var bu anlaşma kapsamında.

Şimdi, Sayın Büyükelçi ilk açıklamasında Venezuela’nın Latin Amerika’nın önemli bir ekonomisi olduğunu belirtti, çok önemli bir ekonomik güç olduğunu belirtti. Şimdi, manzara biraz bundan farklı. 1970’li yıllarda Latin Amerika ülkeleri arasında Venezuela’nın önemli bir ticaret merkezi olduğu doğru, başarılı bir ülke olduğu doğru ama oradan itibaren yani 1970’lerden başlayarak bir önemli düşüş grafiğinin içinde bulunduğunu hatırlatmak gerekiyor. Bu yıl Venezuela’da kişi başına gelir 3.300 dolar düzeyinde. Şimdi, hemen hızlı bir şeyle söyleyeyim: Şili’de 27 bin dolar, Arjantin’de –ki çok kapsamlı ekonomik sorunlar yaşamış bir ülke- 20 bin dolar düzeyinde.

Şimdi, özetle, şunu hatırlatmam gerekli: Bakın, Venezuela özel bir örnek. Dünyada adına “rantiye devlet” denen devlet türünün, bu kavramın çok tipik bir örneği. Bir ekonomik kaynak var, doğal gaz, petrol kaynağı var. Bu kaynağın işlenmesinde nüfusun çok küçük bir kesimi çalışıyor, nüfusun çok büyük bir kesimi inaktif vaziyette. Buna karşılık bu ekonomik kaynağı zaten başka ülkeler tüketiyor, o ülke o kaynağı tüketmiyor. Yine, buna karşılık, gelen para, ülkeye gelen para özel sektörün harcamalarına, yatırımlarına ya da özel tüketime gitmiyor, doğrudan devletin kontrolünde ve kaynaklar iktidarda bulunanlara yakınlık kriterine göre dağıtılıyor. Kaynakların, ülkenin ekonomik kaynağının etkinlik, verimlilik falan gibi prensiplere göre değil de iktidara yakın olma kriterine göre dağıtıldığı, kayırmacılığa dayalı, klientalizme dayalı toplumsal ağların örüldüğü bir modelden bahsediyoruz. Şimdi, böyle bir ekonomik model olduğu için Venezuela başarısız bir devlet konumuna geldi.

Bununla birlikte şunu da hatırlatmak lazım: Tabii, Latin Amerika öteden beri, özellikle soğuk savaş süresi içerisinde büyük güçlerin bir mücadele alanı oldu, bu doğru; çok kanlı, çok kötü askerî darbeler oldu, bu doğru; Batılı gizli servislerin akbaba operasyonu denen “operation condor” operasyonları kapsamında Şili’de, Arjantin’de, Brezilya’da çok kanlı sonuçları olan müdahaleler, birçok darbe oldu, bunlar doğru ama burada karşılaştığımız durum, Venezuela’da karşılaştığımız durum, bu soğuk savaş dönemi gelişmelerinden önemli ölçüde farklı, burada başka bir şey var: Burada ülkenin kaynağına çökmüş, bunu siyasi varlığını sürdürmenin temel aracı olarak gören bir yönetim var. Şimdi, bu teşhisi yapmak durumundayız. Soğuk savaş dönemi çatışmalarından farklı bir hadise Venezuela’da yaşanan şey. O yüzden biz Türkiye olarak tecrit edilmiş, yaptırımlarla karşı karşıya kalmış bir ülke karşısında, tabii ki bir tarafta Küba’nın, Rusya’nın desteği var, bir tarafta Batı dünyasının politikası var, ben doğrudan birinin peşine takılalım gibi bir şey söylemiyorum ama Türkiye’nin hem saygınlığını muhafaza etmek bakımından hem kendi menfaatleri bakımından böyle bir konjonktürde, böyle bir ortamda ilişkilerini daha da derinleştirmeye dönük bir girişimi Türkiye’nin menfaatleri bakımından pek doğru bulmuyorum.

Bunun yanında, Batı dünyasıyla çok kapsamlı, önemli sorunlarımız var. İşte S400, F35, İran’da ne olacak, Suriye politikası... Bunlar bir yanıyla Türkiye’yi meşgul ederken, hemen her gün sosyal medya üzerinden bile hükümet yetkililerinin karşılıklı açıklamalarıyla önemli bir dış politika sorunu yaşanırken bir de biz bunun yanına niye Venezuela sorunun ekliyoruz Allah aşkına? Bunu da buradaki hazırunun dikkatine sunmak istiyorum.

Değerli dostlarım yani şunu görmek lazım: Venezuela’da neredeyse her yirmi beş günde bir fiyatlar 2 katına çıkıyor. Venezuela’da toplumun çok önemli bir kesimi gıdaya erişemediği için çok önemli sorunlar yaşıyor. Venezuela günün sonunda böyle bir ülke, bunların yaşandığı bir ülke. Şu olabilir tabii ki, belki diyebilirsiniz ki “Bunu Batılı medya kuruluşları propaganda yoluyla böyle duyuruyor.” ama bir de gerçekten işin bir uluslararası planda görünümü var ve Venezuela’nın böyle bir gerçeği var.

İki önceki Komisyon toplantısında Dışişleri Bakanı Sayın Çavuşoğlu buradaydı, o da sanıyorum bir soru üzerine yaptığı açıklamada şunu da belirtmiş -Venezuela’nın ne kadar güzel bir ülke olduğunu hatırlattıktan sonra- dikkatinize sunmak istiyorum: “Bütün kaynak, ekonomi petrole, doğal gazı dayalı, doktorları bile yok, doktorları da Küba’dan geliyor.” diye hatırlatmıştı. Şimdi, Sayın Çavuşoğlu’nun bu değerlendirmesinin doğru olduğunu söylüyorum ama şunu da eklemek istiyorum: Bu doğal bir akış sonucu meydana gelmedi, iktidarda bulunanların tercihi bu olduğu için yani Venezuela yönetiminin uzun süredir ülkeyi bu yaklaşımla yönettiği için bu durumla karşı karşıya kaldı ve yine desteği sürekli kılabilmenin bir yolunun dünyayla çatışma söylemini sürekli kılmak olduğunu da bu türden yönetimler için hatırlatmak istiyorum.

Özetle, toparlayayım, süremi de aştığımın farkındayım: Biz Türkiye’nin menfaatlerini gözetmek ve tabii, hak hukuku gözetmek durumundayız. Başka devletlerin bir ülkenin yönetiminin şöyle olması, böyle olmasıyla ilgili girişimleri... Doğru, bunlar bugünün değil, ta Westphalia Sistemi kurulduktan beri, uluslararası ilişkiler sistemi ortaya çıktıktan beri bir önemli konu ve bununla ilgili pratikler belli zaten, bununla ilgili bir tartışma yok. Mesele, bu meselenin Venezuelalıların meselesi olduğu, bizim doğrudan böyle bir tutumla böyle bir konjonktürde bu girişimi başlatmış olmamızın, yapıyor olmamızın Türkiye’nin hem menfaatine olmadığını hem de uluslararası toplumda Türkiye’ye dönük bakış açısını daha da menfi bir zemine taşıyacak olduğunu hatırlatmak istiyorum.

Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Genel müdürler bu siyasi sorulara cevap verirler mi bilmiyorum ama teknik olarak ilave edeceğimiz bir şey varsa buyurun, yoksa Sayın Komisyon üyelerimizin ifadelerini tutanaklara geçmiş olarak addedeceğim.

Buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI İKİLİ SİYASİ İŞLER GENEL MÜDÜRÜ BÜYÜKELÇİ AHMET RIZA DEMİRER – Biz bu anlaşmayı ticari ve ekonomik ilişkilerimizin altyapısının oluşturulması bakımından uzun dönemli bir metin olarak görüyoruz. Şu anda hangi yönetimin iş başında olduğundan bağımsız bir anlaşmadır. Venezuela'daki siyasi bunalıma çeşitli girişimlerle çözüm bulunacağına inanıyoruz. Bu konudaki çabaların da devam ettiğini gözlemliyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Buyurun.

TİCARET BAKANLIĞI ULUSLARARASI ANLAŞMALAR VE AVRUPA BİRLİĞİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ HÜSNÜ DİLEMRE – Rakamlar hakkında çok kısa bilgi arz etmek isterim Sayın Başkanım.

Ticaret hacmimiz 1,1 milyar dolara ulaştı 2018 yılında. Bunun 1 milyar dolarlık kısmı bizim ithalatımız, 120 milyon dolarlık kısmı da ihracatımızı oluşturuyor. İhracatımızda genel itibarıyla makarnalar, ihtiyaç duydukları ve bizden daha önce talepte buldukları süt tozu, ton balığı, ayçiçek yağı, yem, akü, bakliyat, okul kıyafetleri ve ilaç görülmektedir. İthalatımızda da daha önceki yıllarda da görüldüğü üzere geneli itibarıyla yakıt, ham petrol ağırlıklı olarak ithal edilmektedir. Altın ithalatı basına da yansımıştır, geçen yıl kasım ayına kadar Venezuela'dan yapılmıştır, 900 milyon dolar civarındadır. Kasım ayı itibarıyla ABD ambargosu altını da içerdikten sonra zaten altın ithalatımız durmuştur.

Arz ederim efendim.

BAŞKAN – Sayın Çakırözer, buyurun.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Sayın Başkanım, siz sayın bürokratlara söz verirken ya da vermeden önce basmıştım, belki tartışma bittikten sonra söz almış gibi oldum, özür dilerim.

BAŞKAN – Estağfurullah, buyurun.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Tabii ki Türkiye için önemli olan dış politikanın temeli ve kendi çıkarımız, ulusal çıkarlardır.

Şimdi, biz bu tartışmayı, Venezuela bazındaki tartışmayı aslında bir başka konuda yaşadık, İran konusunda biz yaşadık, benzer anlaşmalar da Meclisten geçti. Bu Meclisteki muhalefet milletvekilleri o dönemde de bu tür anlaşmaların ya da işte Sayın Çeviköz'ün belirttiği gibi, işte bazı özel şirketlerin de devreye girmesiyle uluslararası yaptırımları, ambargoları bir şekilde delegecek, baypas edecek girişimlerin başımıza sıkıntı yaratacağını burada bizlerin yerinde oturan milletvekilleri ya da kanaat önderleri dile getirdi, dinlenmedi ve sonra Türkiye hatırlarsanız neler yaşadı: Bir, Rıza Zarrab davası yaşadık. Bunun birçok vechesi tartışılabilir ama en nihayetinde Amerika Birleşik Devletleri'ndeki -keşke tabii ki bu mesele Türkiye'de yargının konusu olabilseydi- bir mahkemede biz Türkiye'de çok muteber bir şahıs olarak sunulan, ekonomiyi kurtardığı, cari açığı kapattığı iddia edilen bu Zarrab adlı kişinin ne işler çevirdiğini, kendi itiraflarıyla ayan beyan bir kez daha görmüş olduk.

Burada tabii ki bu anlaşmadan sanırım şu amaçlanıyor: Çünkü bir vurgu dikkatimi çekti -sanırım anlaşmanın girişinde- Sayın Büyükelçi doğru hatırlıyorsam anlaşma telekonferansla imzalanıyor değil mi?

DIŞIŞLERİ BAKANLIĞI İKİLİ SİYASİ İŞLER GENEL MÜDÜRÜ BÜYÜKELÇİ AHMET RIZA DEMİRER – Evet.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Yani bu herhâlde acele olduğu için muhtemelen çünkü yoksa bir karşılıklı ziyaretle yapılır bu tür anlaşmalar, örneği var mı bilmiyorum, video konferansla imzalanan anlaşma örneği var mı bilmiyorum yani 1.200 sayfalık bir anlaşmanın video konferans yoluyla imzalandığı bir örnek bizim arşivimizde var mı bilmiyorum. Ama demek ki çok acil isteniyor bu, çıkarılması. Bunda sanırım Şu umut ediliyor Türkiye açısından, bizim için, Türkiye Cumhuriyeti açısından: Ambargo altında bir ũlke var, Amerika yaptırım uyguluyor, dünya yaptırım uyguluyor, Avrupa Birliği yaptırım uyguluyor, biz elimizi çabuk tutarsak ve bir nevi bir mekanizma kurar isek biz bu ambargo altındaki ũlkeden, bu ambargodan faydalanırız. Kendi çıkarımıza yani bunu hani etik tarafla eleştirilebilir ama ulusal çıkar anlamında böyle bir düşünce var ise Türkiye’yi yönetenlerde, olabilir, değişik dönemlerde değişik ũlkeler bunu yapabilir. Böyle acele, apar topar bir anlaşma imzalanabilir.

Sayın Çeviköz’ün sorduğu birçok soru çok önemli, işte anlaşmanın o tercihli ticareti yani sıfır gümrük alınacak mallar arasında ne olduğu, olmadığı. “Bundan sonra altın durdu.” dediniz ama başka şekillerde altının girişi olacak mı, olmayacak mı? Çünkü benim öntümde değişik haberler var, bunların arasında en önemlisi mesela siz “Kasım itibarıyla durdu.” dediniz değil mi? 6 Şubat 2019’da Ulusal Meclisten Venezuela muhalefeti, muhalefet milletvekili Carlos Paparoni diyor ki: “Maduro Hükümeti izinsiz olarak yani Ulusal Meclisten izin almadan, bizlerin izni, onayı olmadan Türkiye ve Birleşik Arap Emirlikleri’ne 73 ton altın sattı.” Bir haber bu, bir Google aramasında buldum ve itiraz ediyorlar, buna muhalefet itiraz ediyor. Benzer şekilde hem Amerika Birleşik Devletleri Türkiye’ye, “Bakın, yapmayın bu ticareti Venezuela’yla.” diyor hem de sadece onlar değil, Lima Grubu diye bir grup var, Amerika kıtasındaki, yanılmıyorsam, 13 ũlke, aralarında Kanada’dan Arjantin ve Brezilya’ya, Şili ve Peru’ya uzanan ũlkelerin bulunduğu, onlar da çağrı yapıyorlar, spesifik olarak Türkiye ve Rusya’ya “Bunu yapmayın, bu ticareti yapmayın.” diyorlar. Az önce kaldığım yerden devam edeceğim. Yani biz, bu fırsattır, bu ambargodan biz faydalanalım... Aynı İran’da yaptığımız gibi bakın, “İran ambargosundan biz faydalanalım.” dedik, uluslararası topluma meydan okuduk, “Biz bu ambargoyu tanımıyoruz.” dedik, “Faydalanalım.” dedik ama sonra onun arkasından ne kadar kirli işler çıktığımı maalesef yaşayarak ve hem itibarımızı kaybederek hem bazı, işte Şu anda hâlâ çok önemli bir bankamızın bir genel müdür yardımcısı Amerika’da cezaevinde Şu anda bu kirli işler, dalavereler nedeniyle. Şunu demek istiyorum: Yani biz üç kuruş kazanacağız derken işin ucunda daha büyük kayıplar olabilir. Tabii ki dış müdahalelere karşı olduğumuzu ben bir kere daha kayda geçireyim yani Venezuela’ya dıŐarıdan bir askerî müdahale vesaire bunlara karşıyız. Biz ne Maduro’cuyuz, ne Maduro’nun karşısındayız. Venezuela halkı özgür seçimlerle kimi seçerse tabii ki her ũlkede olduğu gibi biz saygı duyarız ama Şunu söylemek istiyorum: Şimdi uluslararası yaptırımlar uygulanıyor, bir bölümü Amerika’nın tek taraflı yaptırımları, bir bölümü Avrupa Birliğinin, belki başka yaptırımlar gelmekte, gelecek. Şimdi, bunları bile bile, biz bu yaptırımlara rağmen... Galiba bu anlaşmada mesela madenler de...

Madenler var mı Sayın Bürokrat?

TİCARET BAKANLIĞI ULUSLARARASI ANLAŞMALAR VE AVRUPA BİRLİĞİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ HÜSNÜ DİLEMRE – Var.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Madenler var mesela. Şimdi, ben okuyorum uluslararası basında ve uluslararası konuşulan, yazılan çizilenlerde; sadece “petrol” demiyorlar, sadece “altın” demiyorlar, “değerli madenler” diyorlar, bunun içine başka madenler de giriyor. Yani bir şekilde o madeni siz alıp onun parasal değerini Venezuela yönetimine aktardığımızda işte bunun yaptırıma takılma ihtimali var. Yaptırım dediğiniz Şöyle bir Şey oluyor: Sadece size “Ya niye yaptın? Öyle yapma.”

demiyor. Örneğin, sizin Amerika Birleşik Devletleri'yle ticaret yapan tüm şirketlerinizi bir anda kara listeye alabiliyor, örneğin Avrupa Birliğiyle. Yani siz "Ne alakası var, biz tarafı Venezuela bir tarafı İran!" dersiniz ama öyle bir uluslararası ticaret sistemi var ki siz yakalandığımız anda bu yaptırımlara, sizin anlı şanlı bankalarınız, övündüğümüz bankalarımız bir anda yaptırım altında girebilir. Bunun yaratacağı kaybı hesaplamak, düşünmek lazım. Üç kuruş, dört kuruş, işte "Biz bu ambargo altındaki Venezuela'nın bu durumundan faydalanalım, Türkiye istifade etsin." diye... İşte ne bileyim, uçaklar bulunur, şirketler bulunur, bir Zarrab benzeri tipler bulunabilir, bugün bulunur, bugün bir zenginlik yaratılır, bu zenginlikten sadece Türkiye Cumhuriyeti'nin hazinesi değil, belki işte bu şirketler ve onların yakınlarındaki kişiler faydalanır ama sonrasında... Biz bunu gerçekten İran meselesinde çok acı bir şekilde tecrübe ettik. İşte o mahkemenin kayıtları dünyaya yayımlandığında... Aslında birçoğu bilinmekteydi. Keşke burada bağımsız, tarafsız mahkemeler yargılayabilseydi bu alavere dalavereyi; yapamadık, ondan sonra maalesef Amerika'dan izlemek zorunda kaldık. Ama bu tecrübeden ders alalım ve yani biz kısa dönemli, üç beş kuruş kâr edeceğimiz diye sonrasında bizi daha fazla zarar edeceğimiz bir noktaya sokmayalım. Ben şunu demiyorum yani Maduro'ya yardım edelim, yardım etmeyelim, onu demiyorum; bizim ulusal çıkarımız sadece üç günlük değildir, bir yıl sonrası, beş yıl sonrası düşünmemiz lazım. Türkiye'nin yaptırım altında giren bir ülke olması... Az önce Sayın Emre ifade etti, Batı kurumlarında, Batı dünyasında maalesef, özellikle demokrasi karnemiz nedeniyle iyi bir sicilimiz yok. Onun ötesinde, uluslararası politikada yaşadığımız gelgitler nedeniyle de güvenilir, itibarlı ve istikrarlı bir ülke algısı da yaratamıyoruz. Böyle bir durumdayken üzerine bir de yaptırım altındaki -işte Sayın Çeviköz'ün kamuoyuyla paylaştığı mesele çok önemlidir- Venezuela YSK'sının başının, işte bütün şaibeli bir ismin Türkiye'de bulunuyor olması şu anda ve aslında işte bir taraftan da belki Venezuela'da seçimlere gidilecek eğer bu şey böyle giderse; kim çağırdı, nasıl geldi, niye geldi, hiç kimse sahip çıkmıyor, soru önergesine yanıt verilecek mi bilmiyorum süresi içinde. Tüm bunlar üst üste konulduğunda bu çok kaygı verici bir noktaya itebilir ülkemizi. O yüzden biz şimdiden hazır konu Dışişleri Komisyonumuzdayken bu konuda üzerimize düşeni yapalım, İran tecrübesinden ders alalım. Bakın, orada da ilk başta hep anlatılan, kamuoyuna verilen iyi niyetliydi. İşte "İran halkının bu tür ambargolardan etkilenmemesi için Türkiye insani bir pozisyon alıyor." deniyordu ama altından neler çıktığını hep birlikte yaşadık. Bundan ders alalım diyorum; yeni Zarrab'lar yaratmayalım, yeni yaptırımlarla karşılaşmayalım.

BAŞKAN – Sayın Çakırözer, söz kesmek gibi bir huyum yok biliyorsunuz.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Tabii ki. Bitirdim zaten. Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Yani biraz da süremizi aştık. Mesajınızı not ettik. Çok teşekkür ediyorsunuz.

Sayın Sezgin, buyurun.

AYDIN ADNAN SEZGİN (Aydın) – Çok teşekkür ederim Sayın Başkan.

Tabii, bu anlaşma hem özü hem çerçevesi itibarıyla çok sorunlu.

Şimdi, Sayın Genel Müdür, 2018 Kasımına kadar altın ithalatımızın 900 milyon dolar olduğunu ifade etti. Bu hangi tarihler arasında gerçekleşti yani 900 milyon dolarlık altın ithalatının hangi tarihler arasında gerçekleştiğini öğrenmek istiyorum lütfen.

Bir de bir soruma yanıt alamadım. Şimdi, ilk konuşmamda gerekçeye atıfla, "Bölgenin zengin kaynaklarına gelişmiş tercihi erişimin sağlanması hedeflenmektedir." Şimdi, bu kaynaklar nedir, nasıl bunlara erişim sağlanması hedefleniyor, bu konuda açıklama yapılmasını rica edeceğim.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Sayın Koç, buyurun.

AHMET HALUK KOÇ (Ankara) – Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Ben ufak bir yan değerlendirme yapmak istedim.

1950 sonrası Amerika Birleşik Devletleri ile Latin Amerika ülkelerinin amansız mücadeleleriyle geçti. Amerika Birleşik Devletleri kendi arka bahçesi olarak gördüğü güney kıtayı hep kendine bağlı olan yönetimlerle yönetmek istedi, bugün de aynı politikası devam ediyor; bu, küçüklü büyüklü bütün Latin Amerika ülkelerini kapsıyor. Ben şunu söylemek istiyorum, burada arkadaşlarımızdan bir tanesi söyledi, hangisiydi unuttum: “Biz ne Maduro’cuyuz, ne Guaido’cuyuz, şucuyuz bucuyuz.” Biz Latin Amerika tarihine baktığımız zaman -ülke ayırt etmeden söylüyorum- Allende’den başlayan, Peron’la gelen, daha sonra Lula da Silva’yla Brezilya’da devam eden, daha son dönemde Morales’le, Michelle’yle devam eden, hem Amerika Birleşik Devletleri’nin kendi ülkelerine karşı politikalarını engelleyen ama kendi ülkelerinde de demokrasiyi koruyan, kendi halkını koruyan, medyasıyla, yargısıyla bir diktatörlük oluşturmayan, baskı oluşturmayan bir sürü Latin Amerika liderine tanıklık etti dünya. Şimdi, Venezuela’ya geldiğimiz zaman, Venezuela’da çizgi saptı biraz. Yani Amerika Birleşik Devletlerinin güdümünde, isteğinde bir yönetim oluşturmak hiç kimsenin içine sinmiyor, benim kendi siyasi görüşümün bugüne uzantısı bakımından da asla sinmiyor, antiemperyalist bir tavır içerisinde Amerika Birleşik Devletleri’nin Venezuela halkının kaderine etki etmesini benim görüşüm kabul etmiyor, mümkün değil ama yani Maduro’nun yönettiği, demin verdiğim liderler çerçevesinde değerlendirecek olursak kendi ülkesinde yargısını, medyasını allak bullak ederek bir başka diktatörlük oluşturmasını da Amerika’ya karşıym diye kabul etmek mümkün değil diğer örnekleri gördüğümüzde. Ya bu bir kenara koyacağımız bir tablo. Sonuçta Venezuela halkı umarım kendi kaderini kendi tayin edecek olgunluk ve şartlara ulaşır ve bunu gerçekleştirir.

Bu anlaşmaya gelince, Sayın Çeviköz’ün ve Çakırözer’in söylediği noktalara ben de katılıyorum. Ulusal çıkarlarımız tabii ki ön planda, ticarete de ön planda ama burada Venezuela’yla bu kapsamda bir ilişkiye geçmemiz, her ne kadar görünen kısmı var altın ticaretinin, görünmeyen kısmı var, petrol ticaretinin, ambargo, ambargo dışı seviyesi söz konusu olacak. Sıfır gümrüğe tabi olan birtakım ithal kalemlerinin yurt içindeki üreticiye olan olumsuz etkisi, tarım ürünleri ve hayvancılık bakımından bunlar etkili olabilecek. Bütün bunları da birlikte değerlendirmemiz gerekiyor. Geniş kapsamlı, telekonferansla yapılan bir şey. Venezuela’ya acil yardım şeyi uzatıyoruz. Bence çok dikkatli olunması gereken bir nokta diye değerlendirmek istiyorum.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN – Teşekküre ederim.

Sayın Çamlı, buyurun.

AHMET HAMDİ ÇAMLI (İstanbul) – Ben de teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Tabii, Venezuela Cumhuriyeti’yle ilgili ticaretin geliştirilmesi doğrultusunda bir madde görüşüyoruz ama mevzu öyle bir noktaya geldi ki yani “ama”lı, “fakat”lı vurgulamalarla emperyalist Amerika’ya, güney sınırımızda başımıza bela olan terör örgütlerine her gün silah veren, her platformda onlardan yana olan Amerika’ya karşı saygı duyulmasını bize tavsiye eden bir konuma geldi. Ben bunu kayıtlara not düşmek açısından söylüyorum ve lafi da fazla uzatmak istemiyorum.

Teşekkür ediyorum.

AHMET HALUK KOÇ (Ankara) – Böyle bir şey olmadığını ifade ettim, bunun da kayıtlara geçmesi gerekiyor. Özellikle, altını çizerek, Amerikan emperyalizminin Güney Amerika’daki...

BAŞKAN – Sayın Koç, söz vereyim, mikrofona konuşun isterseniz.

Buyurun.

AHMET HALUK KOÇ (Ankara) – Özellikle konuşmamda 1950 sonrası tarihsel perspektifi çok kısa değerlendirerek Amerika'nın kıtanın güneyinde kendine bağlı yönetimler oluşturma noktasındaki tecrübesini söyledik. Buna karşı direnen ülkelerin değişik liderlerini kendi ülkesinde diktatörlük kurmadan Amerikan taleplerine direnen liderleri söyledik ve kendi görüşümü de ifade ettim. Kendi görüşümü anlaşılabilir bir Türkçe'yle ifade etmeme rağmen bu lafı çevirip tekrar bir Amerikan hayranlığı şeklinde kayıtlara geçirilmek istenmesini anlamış değilim. Ya ben Türkçe anlatımda sıkıntı çekiyorum ya anlama noktasında olanların anlama kapasitesinde sıkıntı var.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Canbey, buyurun.

MUSTAFA CANBEY (Balıkesir) – Tabii, konular değerlendirilirken özellikle Sayın Çakırözer'in "Amerika 'Yapma.' diyor, Amerika 'Ticaret yapma.' diyor, ne yapmak lazım?" ifadesi son derece yanlış anlaşılmaya müsait bir ifade, onun ben özellikle altını çizmek istiyorum.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Ben bir şey söylemek istiyorum.

BAŞKAN – İsterseniz burada tamamlayalım?

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Ben ifade edeyim.

BAŞKAN – Çok kısa söz vereyim çünkü 13.00'te bitmesi gerekirdi toplantımızın, bir de 3 anlaşmamız daha var.

Buyurun Sayın Çakırözer.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Ben de öncelikle teşekkür ediyorum.

Konuşmamın bütünlüğü içinde de mutlaka şeyi ifade ettim, asla dış müdahalelere yandaş olmadığımızı ama bu yaptırımların yani "Amerika 'Yapma.' diyor"u haber sitelerinden gördüm, Amerika'nın resmî açıklaması, ulusal güvenlik danışmanı Bolton'un resmî açıklaması. Ben diyorum ki: Bu yaptırımlar uygulandığında biz bu ticareti yapar isek, aynı İran örneğinde olduğu gibi, Zarrab örneğinde olduğu gibi kendi bankalarımız... Şu anda bir genel müdür yardımcımız Amerika'da cezaevinde, siz de bunu biliyorsunuz.

AHMET HAMDİ ÇAMLI (İstanbul) – Ne yapalım, dükkânı kapatalım mı, teslim mi olalım?

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Hayır, teslim olalım demiyorum ama yani video konferansla anlaşma imzalamanın gereği var mı?

AHMET HAMDİ ÇAMLI (İstanbul) – Mücadele etmeyecek miyiz kardeşim?

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Ben size diyorum ki mücadele ederken ulusal...

AHMET HAMDİ ÇAMLI (İstanbul) – Adam Venezuela halkına diyor ki: "Size para vereceğim, başımızdaki adamı devirin." Halka apaçık rüşvet teklif ediyor Amerika'daki yöneticiler.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Ben buna taraftar olmadığımı söyledim ama şunu söylüyorum...

AHMET HAMDİ ÇAMLI (İstanbul) – Taraf değilsin ama öyle "ama"yla "fakat"la bağladığın her şey de "Amerika'ya saygı duy." şeklinde.

BAŞKAN – Sayın Çamlı, Sayın Çakırözer...

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Hayır, hayır, ben şunu söylüyorum: Biz bu ambargodan üç kuruş kazanacağız diye böyle bir anlaşmayı video konferansla -bakın söylüyorum gene- imzalarken sonra zararımız büyük olabilir.

AHMET HAMDİ ÇAMLI (İstanbul) – Kiminin parası, kiminin duası.

BAŞKAN – Lütfen karşılıklı konuşma hâline dönüştürmeyelim.

Sayın Çakırözer, bitti mi?

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Bitti.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin maddelerini okutuyorum:

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE BOLİVARCI VENEZUELA CUMHURİYETİ
ARASINDAKİ TİCARETİN GELİŞTİRİLMESİ ANLAŞMASININ ONAYLANMASININ
UYGUN BULUNDUĞUNA VE ANLAŞMANIN EKLERİNE İLİŞKİN DEĞİŞİKLİKLERİN
CUMHURBAŞKANINCA DOĞRUDAN ONAYLANMASINA DAİR YETKİ VERİLMESİNE
İLİŞKİN KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- (1) 17 Mayıs 2018 tarihinde imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti ile Bolivarcı Venezuela Cumhuriyeti Arasındaki Ticaretin Geliştirilmesi Anlaşması”nın onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2- (1) 1 inci maddede belirtilen Anlaşmanın eklerine ilişkin değişiklikleri doğrudan onaylamaya Cumhurbaşkanı yetkilidir.

BAŞKAN – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 4- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

(2/1600) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Komisyon Raporu hakkında İzmir Milletvekili Ceyda Bölünmez Çankırı, Bursa Milletvekili Atilla Ödünç, Balıkesir Milletvekili Mustafa Canbey ve Karabük Milletvekili Niyazi Güneş'in özel sözcüler olarak atanmasını teklif ederim.

Volkan Bozkır

İstanbul

Dışişleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyon raporuna muhalefet şerhi koymak isteyen üyelerimizin 17 Mayıs Cuma günü saat 17.00'ye kadar muhalefet şerhlerini Komisyonumuza iletmelerini istirham ediyoruz.

Ticaret Bakanlığımız temsilcilerine teşekkür ediyoruz.

8.- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Gine Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askeri Alanda Eğitim, Teknik ve Bilimsel İş Birliği Çerçeve Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1597)

BAŞKAN - Gündemin 8'inci maddesinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Gine Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askerî Alanda Eğitim, Teknik ve Bilimsel İş Birliği Çerçeve Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi var.

(2/1597) esas numaralı Kanun Teklifi 7 Şubat 2019 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuştur. 27 Mart 2019 tarihinde Komisyonumuza havale edilmiştir. Anlaşma 26'ncı Yasama Dönemi'nde de Komisyonumuza havale edilmiş ancak dönemin sona ermesi sebebiyle görüşülemeyerek kadük kalmıştır.

Dışişleri Bakanlığımız temsilcisine söz veriyorum.

Buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI İKİLİ SİYASİ İŞLER GENEL MÜDÜRÜ BÜYÜKELÇİ AHMET RIZA DEMİRER - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sahra Altı Afrika ülkelerinden Gine'yle çok iyi düzeydeki iş birliğimiz gelişmeye devam ediyor. Sayın Cumhurbaşkanımızın 3 Mart 2016 tarihli ziyareti bu ülkeye gerçekleştirilen Cumhurbaşkanlığı düzeyindeki ilk ziyareti teşkil etti. Gine Cumhurbaşkanı Alpha Conde 2016 yılı Aralık ayında ülkemize resmî bir ziyaret gerçekleştirdi. Gine Cumhurbaşkanı 2018 yılı içerisinde "Kudüs" konulu olağanüstü zirveye ve Sayın Cumhurbaşkanımızın göreve başlama törenine katılmak üzere ayrıca iki kez ziyarette bulundu. Son olarak 3 Mayıs 2019'da Çamlıca Camii açılışına katıldı. Siyasi ilişkilerimizdeki düzeyin ekonomik ve ticari ilişkilerimize de yansımaya başladığını görüyoruz. 2018 yılı ikili ticaret hacmimiz önceki yıla göre yüzde 63 artış gösterdi. Son dönemde Türk yatırımcılar Gine'de büyük çaplı projeler üstlenmeye başladı. Türk Hava Yolları 2017 Ocak ayında başladığı seferleri bu yıl 6 Mayıs itibarıyla 3'e çıkardı. Ayrıca, Gineli hacıların kutsal topraklara taşınmasına ilişkin ihale bu yıl Türk Hava Yollarına verildi. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Gine Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askerî Alanda Eğitim, Teknik ve Bilimsel İş Birliği Çerçeve Anlaşması Sayın Cumhurbaşkanımızın 3 Mart 2016 tarihli Gine ziyareti sırasında imzalandı. Bu anlaşmanın ana amacı, askerî alanda temel atılarak iki ülke silahlı kuvvetleri arasındaki ilişki ve iş birliğinin geliştirilmesidir. İki ülke orduları arasındaki ilişkiler ve anlaşmayla sağlanacak teçhizat desteği, savunma sanayi ürünlerimizin tanıtılmasına imkân sağlayacak olması bakımından önem taşıyor. Gine'yle Savunma Sanayi İş Birliği Anlaşması da ahiren IDEF 2019 Fuarı çerçevesinde 2 Mayıs 2019 tarihinde imzalandı. Askerî Alanda Eğitim, Teknik ve Bilimsel İş Birliği Çerçeve Anlaşmasının Gine'deki iç hukuk onay süreci ise 16 Ağustos 2016 tarihinde tamamlandı.

Arz ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Millî Savunma Bakanlığımız Genel Müdürü Sayın Erkan Karadeniz.

Sayın Albayım, buyurun.

MİLLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI HUKUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ HAKİM ALBAY ERKAN KARADENİZ - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sizi ve kurulun değerli üyelerini saygıyla selamlıyorum.

3 Mart 2016'da Konakri'de imzalanan Askerî Alanda Eğitim, Teknik Ve Bilimsel İş Birliği Çerçeve Anlaşması'yla ikili askerî ilişkilerin hukuki zemininin oluşturulması taraflar arasında askerî eğitim ve öğretim, tatbikat, savunma sanayisi gibi anlaşmanın 4'üncü maddesinde ayrıntılı olarak belirtilen alanlarda iş birliğinin test edilmesi ve geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Saygılarımla arz ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Söz almak isteyen üyemiz?

Sayın Sezgin, buyurun.

AYDIN ADNAN SEZGİN (Aydın) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Başkan, bir önceki konuda sorduğum ve kendimce önemseydiğim iki önemli soru cevapsız kaldı, oylamaya geçtiniz. Bu sorularıma cevapları yazılı olarak almak istediğimi kayda geçirmek istiyorum lütfen.

BAŞKAN – Sayın Genel Müdüremiz not aldı.

AYDIN ADNAN SEZGİN (Aydın) - Teşekkürler efendim.

Şimdi, 3 askerî anlaşma var önümüzde. Ben sorumu bu 3 anlaşmayı da kapsayacak şekilde soracağım. Türkiye’de savunma konuları danışmanlığı, işte güvenlik, askerlik yani paralı askerlik tipi organizasyonları kapsayan özel uzmanlık şirketleri bulunduğu biliniyor. Hatta kamuoyumuzun bir kısmında da ciddi kaygı yaratmıştı bu şirketlerle ilgili haberler. 3’ü için de söylüyorum, şimdi bu askerî eğitim ve iş birliği anlaşmalarına bu tür şirketlerin dahil olması söz konusu mu, bu öngörülmüyor mu? Öngörülüyorsa dahi ilerde anlaşmaların uygulanmasında bu tür özel şirketlerin kullanılması söz konusu olabilir mi?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Buyurun.

MİLLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI HUKUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ HÂKİM ALBAY ERKAN KARADENİZ - Böyle bir öngörümüz yok kesinlikle.

Arz ederim.

AYDIN ADNAN SEZGİN (Aydın) – Anlaşmaların da buna cevaz veren bir zemini yok.

MİLLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI HUKUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ HÂKİM ALBAY ERKAN KARADENİZ - Evet, kesinlikle.

BAŞKAN - Teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin 1’inci maddesini okutuyorum:

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE GİNE CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ ARASINDA ASKERÎ ALANDA EĞİTİM, TEKNİK VE BİLİMSSEL İŞ BİRLİĞİ
ÇERÇEVE ANLAŞMASININ ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR
KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- (1) 3 Mart 2016 tarihinde Konakri’de imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Gine Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askerî Alanda Eğitim, Teknik ve Bilimsel İş Birliği Çerçeve Anlaşması”nın onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3- (1) – Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

(2/1597) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Komisyon Raporu hakkında Karabük Milletvekili Niyazi Güneş, İzmir Milletvekili Ceyda Bölünmez Çankırı, Balıkesir Milletvekili Mustafa Canbey ve Kocaeli Milletvekili Radiye Sezer Katırcıoğlu'nun özel sözcüler olarak atanmasını teklif ederim.

Volkan Bozkır

İstanbul

Dışişleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN – Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyon raporuna muhalefet şerhi koymak isteyen üyelerimiz şayet varsa 17 Mayıs Cuma günü saat 17.00'ye kadar Komisyonumuza iletmelerini istirham ediyorum.

9.- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Özbekistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askeri Eğitim Öğretim Alanında İşbirliği Protokolünün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1599)

BAŞKAN – Gündemin 9'uncu maddesinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Binali Yıldırım'ın; Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti İle Özbekistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askeri Eğitim Öğretim Alanında İşbirliği Protokolünün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi var.

(2/1599) esas numaralı Kanun Teklifi 7 Şubat 2019 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuştur ve 27 Mart 2019 tarihinde Komisyonumuza havale edilmiştir. Anlaşma 26'ncı Yasama Dönemi'nde de Komisyonumuza havale edilmiş ancak dönemin sona ermesi sebebiyle Genel Kurulda görüşülemeyerek kadük kalmıştır.

Sözü Dışişleri Bakanlığı temsilcisine veriyorum.

Buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI İKİLİ SİYASİ İŞLER GENEL MÜDÜRÜ BÜYÜKELÇİ AHMET RIZA DEMİRER - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Özbekistan Cumhurbaşkanı Mirziyoyev döneminde Özbekistan'la ilişkilerimiz her alanda somut şekilde gelişiyor. 2017 yılında ilişkilerimiz stratejik ortaklık seviyesine yükseltildi. 2018'de ise ülkelerimiz arasında Yüksek Düzeyli Stratejik İş Birliği Konseyi ihdas edildi. Konseyin ilk toplantısı Cumhurbaşkanı Mirziyoyev'in ülkemizi mutasavver ziyareti vesilesiyle bu yıl içinde düzenlenmesi planlanıyor. Ayrıca, Dışişleri Bakanı Kamilov'un ülkemize ziyareti vesilesiyle stratejik planlama grubu birinci toplantısının da bu yıl içinde ülkemizde düzenlenmesi öngörüldü. Bakan Kamilov'un büyükelçiler konferansı vesilesiyle ağustos ayında ülkemizi ziyareti de bekleniyor.

İkili ilişkilerimizin gelişmesinde ekonomi ve ticaret lokomotif rol oynuyor. Bu kapsamda Özbekistan'a ihracatımızın geçtiğimiz yıl yüzde 40 artmış olması kayda değer bir gelişmeyi teşkil etti. 2 milyar ABD doları civarındaki yıllık ticaret hacmimizi 5 milyar ABD dolarına yükseltmek ve ekonomik ilişkilerimizi derinleştirmek için çalışmalarımız sürdürülüyor.

Son olarak KEK Eş Başkanı Özbekistan Başbakan Yardımcısı Elyar Ganiyev 8 Nisan günü KEK Eş Başkanı, Sayın Cumhurbaşkanını Yardımcımızla görüşmek üzere Ankara'yı ziyaret etti. Toplantıda müteakip KEK toplantısının haziran ayında yapılması kararlaştırıldı.

Cumhurbaşkanı Mirziyoyev yönetiminde Özbekistan'ın izlediği açılım ve reform programı da yakından takip ediliyor. Bu arada Özbekistan'ın Türk Konseyi'ne en kısa sürede üye olmasına özel önem atfediyoruz. Bir süre durgunluk yaşanan askerî ilişkilerimiz yeni Cumhurbaşkanı Şevket Mirziyoyev'in göreve gelmesinden buna yana geliyor. Özbekistan ikili askerî ilişkiler açısından yüksek öncelikli ülke kategorisinde değerlendirilmekte olup bugüne kadar 585 Özbek askerî personele Türk Silahlı Kuvvetleri eğitim ve öğretim kurumlarında eğitim verildi, karşılıklı olarak tatbikatlara fiilî ve gözlemci olarak katılım sağlandı. Bu çerçevede, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Özbekistan Cumhuriyeti Hükümeti arasında askerî eğitim ve öğretim alanında iş birliği protokolü 26 Temmuz 2017 tarihinde Taşkent'te imzalandı. Anılan protokol 8 Mayıs 1996 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile Özbekistan Cumhuriyeti Arasında Ebedi Dostluk ve İş Birliği Anlaşması ile 16 Ekim 2000 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Özbekistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askerî ve Teknik Alanlarda İş Birliğine Dair Anlaşma doğrultusunda askerî eğitim, öğretim alanındaki iş birliğini geliştirme ve ilerletme amacına matuf. Bu kapsamda, karşılıklı olarak belirlenen kontenjanlar dâhilinde öğrenci ve öğretmen değişimi, ortak fayda sağlayacak alanlarda uzmanların eğitimi ve akademik personelin mesleki becerilerinin geliştirilmesi, Türkçe ve Özbekçe öğrenmek üzere yerinde dil eğitimi için karşılıklı personel gönderilmesi, tarafların koordinasyonu ile tespit edilen ders konularında sınırlı süreli veya eğitim öğretim yılı boyunca sürekli öğretim elemanı değişimi, eğitimsel metodik materyaller ile akademik yayın ve bilgilerin mübadelesi öngörülüyor. Protokolün iki taraf arasındaki mevcut dostane ilişkilerin uluslararası kurallar ve anlaşmalara uygun olarak geliştirilmesine katkı sağlayacağı değerlendiriliyor. Anılan protokolün Özbekistan'da iç hukuk onayı süreci tamamlandı.

Arz ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Karadeniz, buyurun.

MİLLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI HUKUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ HÂKİM ALBAY
ERKAN KARADENİZ - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Genel Müdüremizin belirttiği hususlara ekleyecek bir hususumuz yok.

Arz ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Söz almak isteyen üyelerimiz olmadığı cihetle teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler...
Kabul edilmiştir.

Teklifin maddelerini okutuyorum:

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE ÖZBEKİSTAN CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ ARASINDA ASKERİ EĞİTİM ÖĞRETİM ALANINDA İŞBİRLİĞİ
PROTOKOLÜNÜN ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN
TEKLİFİ**

MADDE 1- (1) 26 Temmuz 2017 tarihinde Taşkent'te imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Özbekistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askerî Eğitim Öğretim Alanında İşbirliği Protokolü"nin onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3- (1) – Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

(2/1599) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Komisyon Raporu hakkında Balıkesir Milletvekili Mustafa Canbey, Bursa Milletvekili Atilla Ödünç, Karabük Milletvekili Niyazi Güneş ve İstanbul Milletvekili Ahmet Hamdi Çamlı'nın özel sözcüler olarak atanmasını teklif ederim.

Volkan Bozkır

İstanbul

Dışişleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN – Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyon raporuna muhalefet şerhi koymak isteyen üyelerimiz varsa 17 Mayıs Cuma günü saat 17.00'ye kadar muhalefet şerhlerini iletmelerini istirham ediyorum.

Gündemin 10'uncu ve son maddesine geçiyorum.

10.- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Bangladeş Halk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askerî Eğitim ve Öğretim İş Birliği Anlaşmasına Dair 1 Numaralı Değişiklik Protokolünün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1601)

BAŞKAN – Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Bangladeş Halk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askerî Eğitim ve Öğretim İş Birliği Anlaşmasına Dair 1 Numaralı Değişiklik Protokolünün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi.

(2/1601) esas numaralı Kanun Teklifi 14 Şubat 2019 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuştur. 27 Mart 2019 tarihinde Komisyonumuza havale edilmiştir. 26'ncı Yasama Dönemi'nde de Komisyonumuza havale edilen ve Komisyonumuzda görüşülüp oy çokluğuyla kabul edilen anlaşma dönemin sona ermesi sebebiyle Genel Kurulda görüşülemeyerek kadük kalmıştır.

Dışişleri Bakanlığımız temsilcisi buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI İKİLİ SİYASİ İŞLER GENEL MÜDÜRÜ BÜYÜKELÇİ AHMET RIZA DEMİRER – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Bangladeş'teki muhalefetin idam kararları dâhil olmak üzere yargı yoluyla baskı altına alınması nedeniyle ikili ilişkilerimizde gergin bir dönem yaşandı ancak ilişkilerimiz Rohingya Müslümanlarının 2017 yılında yeni bir dalga hâlinde Bangladeş'e sığınmaları üzerine ortaya çıkan insani krizle mücadelede ülkemiz tarafından sergilenen iş birliğiyle ivme kazandı. 2007'nin son çeyreği ve 2018 yılı içinde iki ülke arasında birçok üst düzey ziyaret ve teknik heyet ziyareti gerçekleşti. 20 Mayıs'ta Bakan Yardımcımız Büyükelçi Sedat Önal ile Bangladeş Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Başkanlığında siyasi istişareleri Ankara'da düzenleyeceğiz. Tarihi kardeşlik bağlarımızın olduğu ülkelerden biri olarak gördüğümüz Bangladeş'le ekonomik ilişkilerimiz iyi düzeyde seyrediyor. Bangladeş'le ikili ticaret hacmimiz 2018 yılında 857,1 milyon ABD doları, 2019 yılının ilk çeyreğinde 66,9 milyon ABD doları

oldu. Bangladeş'ten ithalatımız 2018 yılında 484,4 milyon ABD doları, 2019 yılının ilk çeyreğinde 42,2 milyon ABD doları, ihracatımız ise 2018 yılında 372,7 milyon ABD doları, 2019 yılının ilk çeyreğinde 25,7 milyon ABD doları olarak gerçekleşti. İkili ticaret hacmimizi ülkemiz lehine layık olduğu seviyeye çıkarmak için çabalarımızı sürdürüyoruz.

Bangladeş'le Karma Ekonomik Komisyon toplantısını 2019 yılı içinde Ankara'da gerçekleştireceğiz. Bangladeş'le FETÖ'yle mücadele konusunda iş birliği yapıyoruz. Anılan ülkede bulunan FETÖ iltisaklı okulların devralınması için çalışmalarımız devam ediyor.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Bangladeş Halk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askerî Eğitim ve Öğretim İş Birliği Anlaşmasına Dair 1 Numaralı Değişiklik Protokolü 12 Ekim 2011 yılında Dakka'da imzalandı. Protokol'ün değişiklik yapacağı askerî eğitim iş birliği anlaşmasında çeşitli eğitimlerin kabul eden devlet tarafından karşılanacağı belirtilmektedir. Bahse konu anlaşmanın imzalandığı 1981 yılından sonra TSK'da tabldot sisteminin uygulanmaya başlanmasıyla misafir personele ücretsiz iâşe ve ibate sağlanması konusunda sıkıntılar yaşandı. Bu çerçevede 1 no.lu ek protokolle misafir personele ücretsiz iâşe ve ibate sağlanması yerine kabul eden devlet tarafından uygun bulunması hâlinde kendilerine ödenen ücretle misafir personelin iâşe ve ibatesini karşılamasına imkân sağlanması amaçlanmakta. Bu bakımdan, değişiklik protokolünün onaylanması önemli ve aciliyet arz ediyor.

Bahse konu Protokol'ün karşı tarafça onaylandığına dair bir bildirim henüz almadık. Bangladeş tarafının onay sürecinin hızlandırılması için gerekli hatırlatmada bulunduk.

Bangladeş'le askerî ilişkilerimiz memnuniyet verici seviyede devam ediyor. 2018 yılında Bangladeş Sahil Güvenlik, Hava ve Kara Kuvvetleri komutanları ülkemizi ziyaret ettiler. Bangladeş makamlarının da bilhassa askerî alanda iş birliğimizin güçlendirilmesine önem verdiklerini gözlemliyoruz. Bu itibarla Bangladeş'le askerî iş birliğimizin temelini oluşturan yasal altyapının tamamlanması önem taşıyor.

Son yıllarda savunma sanayisi alanındaki iş birliğimizde önemli aşamalar kaydettik. Bugüne kadar muhtelif savunma sanayi firmalarımız Bangladeş'e 40,3 milyon ABD doları tutarında satış gerçekleştirdi. Bangladeş tarafının önümüzdeki yıllarda ülkemiz savunma sanayi firmalarından alım yapmak için istekli olduklarını müşahede ediyoruz.

Arz ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Millî Savunma Bakanlığımızın ilave edecek bir hususu varsa buyurun.

MİLLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI HUKUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ HÂKİM ALBAY ERKAN KARADENİZ – Teşekkürler Sayın Başkan.

12 Ekim 2011'de Dakka'da imzalanan Askerî Eğitim ve Öğretim İş Birliği Anlaşmasına Dair 1 Numaralı Değişiklik Protokolü'yle 10 Mart 1981'de imzalanan anlaşmanın mali hususlara ilişkin 8'inci maddesinde değişiklik yapılarak askerî eğitim gören personele öğrenciler için harçlık, subay, astsubay için aylık ücret ödenmesiyle personele ilişkin eğitim ödemelerinin ücretli, ücretsiz veya tenzilatlı olmasına kabul eden tarafça karar verilmesi amaçlanmaktadır.

Saygılarımla arz ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Aydın, buyurun.

KAMİL AYDIN (Erzurum) – Sayın Başkanım, iyi niyetinize ve tolerans eşliğinizin yüksek olması hasebiyle hoşgörünüze sığınarak bugünkü toplantımızda -klişe bir ifade- kayıtlara geçmesi adına ben de bir iki şey söylemek istiyorum. Bu maddeyi aslında birazcık mazeret olarak kabul ettik son söz mahiyetinde.

Şimdi, ben de diğer arkadaşlarımız gibi hazırunu saygıyla selamlayarak konuşmalarına başlamak istiyorum. Gerçekten verimli, güzel bir komisyon toplantısı yaptık, seviyeliydi.

Şimdi, bu maddelere genel olarak baktığımız zaman gerçekten çoğunluğu ekonomik, ticari ve biraz da savunma ağırlıklı maddeler içeriyor. Tabii ki tesadüfen belirli bir bölgeyi kapsamaması da bu toplantıya ayrı bir hava kattı. Çünkü uluslararası ilişkilerde gerçekten bu ilişkileri hangi boyutta düşünürsek düşünelim, ister askerî boyutta düşünelim ister siyasi boyutta, ticari ya da ekonomik boyutta düşünelim, 21'inci yüzyıl önemli kuramcılarının ifade ettiği gibi, artık aslında temelde güç merkezli bir mücadele ya da daha diplomatik bir lisanla konuşmalar, işte sözleşmeler, tartışmalar mahiyeti taşıyor. Tabii, merkezinde güç var, güç odaklı. Onun için zaman zaman biz de dilimize pelesenk olmuş bir ifadeyle başlıyoruz ne söylersek. Tabii ki öncelikle ulusal çıkarlarımız önemli. Ama tabii bunun arkasını doldurmak lazım. Gerçekten şimdi uluslararası ilişkilerde elbette ki biz küreselleşen dünyanın bir parçasıyız Türkiye olarak; hem coğrafi hem kültürel hem ticari hem ekonomik hatta askerî bağlamda da birtakım birlikliklere üyeyiz. NATO diyebiliriz, Birleşmiş Milletler diyebiliriz, Avrupa Birliği diyebiliriz, işte bölgemizi ilgilendiren, daha küçük birliklikler, madde 2'de görüştüğümüz İslam İşbirliği Teşkilatı olarak bunu söyleyebiliriz, çoğaltabiliriz.

Şimdi, bakın, bunlar elbette ki uluslararası birliklikleri bağlayıcı kılan üst yapılardır. Ama bunlar ilahi metinler değildir özellikle çünkü eğer ilahi metin olsaydı bugüne kadar hiçbir zaman deforme edilmemeliydi ya da yok sayılma hükmünde birtakım davranışlara matuf olmamalıydı. Bunları çok somut örneklerle söyleyebiliriz. Çok güzel bir şekilde bu İslam İşbirliği Teşkilatı bağlamında Türkçenin gerçekten resmî bir dil olması konusunda müthiş bir hassasiyetimiz oldu. Ben de 3'üncü maddeyi özellikle mercek altına almıştım, baktım ki tekrara düşmeme adına, aynı şeyleri söylememe adına arkadaşlarımız çok veciz bir şekilde ifade ettiler, elbette ki bunun takipçisi olacağız, denetleyici olacağız. Ama birtakım itirazların doğabileceği noktasında da düşüncelerimiz söz konusu.

Şimdi, burada Türkiye Cumhuriyeti devleti ali menfaatleri noktasında elbette ki ikili anlaşmalar yapacak ama bu birliklikler içerisinde... Mesela, ben geçen hafta bir seyahatimden, NATO Parlamenterler Asamblesinin bir üyesi olarak yaptığımız bir ziyaretten çok önemli, bu toplantıya katkıda bulunacağı kanaati taşıdığım için bir kısa anekdot anlatmak istiyorum. Toplantımız İzlanda'da oldu, malumunuz kuzeyin en uç noktası. Gerçekten görüntü olarak hani biz coğrafyayı bazen çok önemsemiyoruz ama inanın artık üzerine ısrarla vurgulayıp referans gösterdiğimiz birlikliklerin de, şu anda güç odaklı bütün mücadelelerin de merkez odak noktası bu Afrika, Asya ve daha uç noktalar. İzlanda soyutlanmış gibi görünen, gerçekten altyapı, enerji kaynağı dışında hiçbir şeyi olmayan bir ülke. Ama 360 bin civarında bir nüfusu var, coğrafya büyük ama çoğu, özellikle kuzey kısmı atıl durumda gibi duruyor. Biz öyle zannediyorduk ama büyük güç odaklarının, bugün Amerika Birleşik Devletleri bir tarafta ve onun Avrupa uzantısı, bir taraftan da Rusya, Çin paktının oraya aşırı odaklanmasının nedenlerini orada konuştuk. Gördük ki gerçekten tüyler ürpeticiler bir mücadele alanı şekline dönüşmüş. NATO büyük yatırımlar peşinde, NATO üyesi değil, üsleri açıyor, deniz savunma sistemleri kuruyor. Bir taraftan Çin ekonomik görüntü adı altında girmeye çalışıyor, aslında yerleşmek ve enerji kaynaklarına ulaşmak istiyor, Rusya aşağıdan yukarıya devam edip doğal gaz arayışlarını sürdürüp orada hegemonya

kurmaya çalışıyor; aman ya Rabbi. Yani gerçekten o Game of Thrones filminin de orada çekildiğini duyunca dedim ki, hakikaten teşbihte hata olmaz, sanki o dönemin tarihî mücadeleleri bugün de devam ediyor.

Şimdi, hafife almayacağız, gerçekten yüz yıl önce de güç odaklı, batılı, emperyalist kaynaklar, güçler o gün kolonileştirme adına oraya giderken -Afrika'ya, Asya'ya- yine amaçları ekonomikti, yine güç odaklıydı ama İncil'le gitmişlerdi, görüntü oydu. İşte maalesef Orta Asya'ya da FETÖ üzerinden, malumunuz yine din üzerinden gittiler.

Şimdi, burada hafife almamak lazım, mücadele neredeyse bizim de orada olmamız lazım. Afrika hâlâ güç, Asya hâlâ enerji koridoru ve inanın tükenmişlik sendromu yaşayan Batı'nın tek çıkış noktası. O zaman bizim de orada olmamızda yarar var.

Şimdi, bir şeyleri söylerken biraz sebep sonuç ilişkisine dikkat etmek istiyorum ben. Yani şimdi elbette ki Birleşmiş Milletleri bir üst birliktelik kabul edeceğiz, NATO'yu kabul edeceğiz, Avrupa Birliğini kabul edeceğiz. Ama şimdi bakıyorsunuz güçler, dengeler o kadar bozulmuş ki. Venezuela'yı konuştuk. Şimdi Venezuela'yı konuşunca Venezuela'nın yanında olan iki büyük gücü, özellikle Batı bloğunun kendine hedef seçtiği, ticaret savaşlarında en nihai rakip gördüğü kısmı yok saydık. Yani Rusya'yla Çin'in ısrarla bunun arkasında durmasını yok sayıyoruz. Elbette ki bağlayıcı kararlar vardır. Ben size şimdi çok somut bir örnek vereyim: Almanya'nın enerji anlaşmasını, Kuzey Akım Anlaşması'nı Amerika Birleşik Devletleri kabul etmiyor, protesto ediyor, vazgeçmesini söylüyor. Niye? Çünkü kendisi sıvılaştırılmış bir doğal gaz pazarı bulma adına, Avrupa'nın da enerji fakiri bir coğrafya olduğunu bile bile buraya kendi hegemonyasını kurmaya çalışıyor. Almanya nereye kadar dinliyor.

Şimdi, NATO üyesi olmalarına rağmen Avrupa bugün PESCO'yu konuşuyor. Kendi savunma sistemlerini oluşturma mevzusunu konuşurken birtakım kuralları ihlal etme noktasında değil mi? Elbette ki ihlal etme noktası ya da oraları baypas etme arayışı içerisinde. Bizim şimdi, İran örneği, Venezuela örneği... Gerçekten biz muaf 8 ülkeden bir tanesiyiz. Ha, İran'ı Batı, Amerika Birleşik Devletleri sürekli refere etmesine rağmen, "Ambargo koyacaksınız." demesine rağmen inanın Fransa başta olmak üzere, Almanya başta olmak üzere, İran'la ticaride, ulaşımda, askeri ilişkileri bağlamında ilişkileri devam etmektedir. O zaman bizim gerçekten mademki ortak noktamız ulusal çıkarlarımız, ne olur ulusal çıkarlarımız evet, önceliğimiz olmalı ama deyip ona mugayir birtakım şeylerle kendimizi yok saymayalım, küçük göstermeyelim, demoralize etmeyelim diye düşünüyorum.

Ben bu fırsatı verdiğiniz için teşekkür ediyorum.

Yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin 1'inci maddesini okutuyorum:

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE BANGLADEŞ HALK
CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ ARASINDA ASKERİ EĞİTİM VE ÖĞRETİM İŞ
BİRLİĞİ ANLAŞMASINA DAİR 1 NUMARALI DEĞİŞİKLİK PROTOKOLÜNÜN
ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1 - (1) 12 Ekim 2011 tarihinde Dakka’da imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Bangladeş Halk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askeri Eğitim ve Öğretim İş Birliği Anlaşmasına Dair 1 Numaralı Değişiklik Protokolü”nün onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN – Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN – Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN – Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

(2/1601) esas numaralı Kanun Teklifi’nin Komisyon Raporu hakkında İzmir Milletvekili Ceyda Bölünmez Çankırı, Bursa Milletvekili Atilla Ödünç, Karabük Milletvekili Niyazi Güneş ve Balıkesir Milletvekili Mustafa Canbey’in özel sözcüler olarak atanmasını teklif ederim.

Volkan Bozkır

İstanbul

Dışişleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN – Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyon raporuna muhalefet şerhi koymak isteyen üyelerimizin 17 Mayıs Cuma günü saat 17.00’ye kadar muhalefet şerhlerini iletmelerini istirham ediyorum.

Bakanlık temsilcilerine teşekkür ediyorum.

Sizler tarafından gündeme getirilecek, ilave bir husus yok ise Dışişleri Komisyonunun 27’nci Yasama Dönemi İkinci Yasama Yılı 6’ncı Toplantısı’nı kapatıyorum.

Tam üç saatlik bir toplantı gerçekleştirdik. Aslında son derece yararlı oldu, renkli oldu, seviyeli tartışmalarımız oldu. Hepinize çok teşekkür ediyorum.

Mayıs ayı sonundan önce tekrar buluşmak ümidiyle hepinize hayırlı günler temenni ediyorum.

Kapanma Saati: 14.00

